

ELEŞTİREL FENOMENOLOJİ PERSPEKTİFİNDEN DOĞUM DENEYİMLERİ VE DUYGUSAL ADALETSİZLİK

BIRTH EXPERIENCES AND AFFECTIVE INJUSTICE FROM A CRITICAL PHENOMENOLOGICAL PERSPECTIVE

Güler Cansu AĞÖREN¹

Özet

Bu çalışmadaki amacım 2023 yılında gerçekleştirdiğim *Doğuran Benlik Anlatıları* adlı araştırmada dinlediğim doğum hikayelerini eleştirel fenomenolojik bir analize tâbi tutmak ve bu anlatılarda muayenehane/doğumhane/lohusa odası bağlamında ortaya çıkan duygusal adaletsizliklerin izini sürmektir. Duygusal adaletsizlik kişinin duygusal bir varlık olarak kapasitesinin seyrelmesi anlamına gelir ve (1) kişinin iyilik halini kesintiye uğratan unsurlardan uzaklaşma özgürlüğünün, (2) kişinin duygusal kaynak ve fırsatlara erişiminin ve (3) kişinin duygularının tanınırlığının adil olmayan biçimde sınırlandırılmasını içerir. Bu çalışmada sunacağım incelemeyle muayenehane/doğumhane/lohusa bağlamının gebe/doğuran/lohusa bedenlerle kurduğu kapsama ve barındırma ilişkisinin bu bedenlerin özgür ve yapıcı biçimde hissetme kapasitelerini ironik biçimde tehdit edici niteliğini ortaya koyacak; muayenehane/doğumhane/lohusa odası bağlamının düşmansı bir mekân olarak tanımlanma potansiyelini ve bu düşmansı mekânsallığın sosyopolitik kökenlerini inceleyeceğim. Doğum bağlamında ortaya çıkan korku, can sıkıntısı, utanç, pasifize olma, kendine yönelik öfke, yılgınlık, teslimiyet ve duygu yokluğu gibi deneyimlerin ontojenezine yönelik bu aşkinci analizden yola çıkarak; benliği tehdit edici ve yıkıcı duyguların doğumun doğasına değil, muayenehane/doğumhane/lohusa odası bağlamını kapsayan ve sistematik olarak adaletsizlikler üretmeye güdümlü güç sistemlerine içkin olduğunu iddia edeceğim.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Fenomenoloji, Duygu Fenomenolojisi, Doğum Deneyimleri, Feminizm, Duygusal Adaletsizlik.

Gönderim Tarihi/Submitted	: 15.10. 2024
Kabul Tarihi/Accepted	: 20.11.2024
Sorumlu Yazar/Corresponding Author	: Güler Cansu AĞÖREN
E-posta / E-mail	: gcagoren@aybu.edu.tr
Doi	: 10.47124/viraverita.1567836
Atıf / To Cite:	: Ağören, G. C. (2024). Eleştirel Fenomenoloji Perspektifinden Doğum Deneyimleri ve Duygusal Adaletsizlik. <i>ViraVerita E- Dergi</i> , sayı: 20, Güz 2024,7-37 Doi: 10.47124/viraverita.1567836

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Bilim Tarihi Bölümü, Bilim Tarihi Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE, (ORCID: 0000-0002-0726-7766).

Abstract

My aim in this study is to conduct a critical phenomenological analysis of the birth narratives I listened during my 2023 research entitled *Birthing Self Narratives*, and to trace affective injustices that emerge in the examination/birth/postpartum room context through these narratives. Affective injustice refers to the reduction of one's capacity as an affective being and involves unjust restrictions in (1) the freedom to move away from elements that disrupt one's well-being, (2) access to emotional resources and opportunities, and (3) the experienced affective recognition. Through this analysis, I will reveal the hostile character of the ironically inclusive and receptive relationship that the examination/birth/postpartum room establishes with pregnant/birthing/postpartum bodies, threatening these bodies' capacity to feel in a free and flourishing manner. Hence, I will explore the potential for defining the examination/birth/postpartum room as a hostile environment and examine the sociopolitical roots of this hostile spatiality. Based on this extensive analysis of the ontogeny of experiences such as fright, boredom, shame, pacification, self-anger, frustration, submission, and affective indifference that occur in the context of birth; I will argue that self-threatening and destructive emotions are inherent not in the nature of birth, but in the injustice producing systems of power embedding the examination/birth/postpartum room.

Keywords: Critical Phenomenology, Phenomenology of Affectivity, Birth Experiences, Feminism, Affective Injustice.

Eleştirel Fenomenoloji Perspektifinden Doğum Deneyimleri ve Duygusal Adaletsizlik^{i ii}

GİRİŞ

“[Hastane] şeydi ya! Böyle baya... Hani ben o şeyi gördüğümde biraz tedirgin olmuşum. İçerde 20-30 tane kadın, ondan sonra kocaman, hepimizin karnı kocaman tabii ki ama görüntü olarak da tabii ki... bir insan... korkmuşum yani ben [gülüyorlar].” (Elif)ⁱⁱⁱ

Husserl’in klasikleşmiş tanımı fenomenolojiyi şeyleri oldukları haliyle görmenin arayışı olarak tarif eder (Gallagher, 2012). Peki şeylerin oldukları hali nerede bulunur? Örneğin, bir fenomenoloji incelemesinin iki sezaryen doğum deneyimi bulunan, 26 yaşında heteroseksüel bir cis kadın olan Elif’in yukarıda aktardığı korku deneyimini olduğu haliyle görebilmek için nereye bakması gerekir? Heideggerci fenomenolojinin vurguladığı gibi dünyada olmak hep birlikte olmaksın, bir şeylerle ilişki halinde, bir şeylerin içinde olmaksın (Gallagher, 2012) bir fenomeni olduğu haliyle görebilmek için onu kapsayan bütünlükle ne yapmak gerekir? Bu bütünlüğün sınırlarını nerede çizmek gerekir? Fenomenolojik bir inceleme gözlediği şeyi ne kadar aşkınlaştırmalıdır ki bu bütünlüğü parçalamasın ve bir kısmını dışarıda bırakmasın? Elif’in korkusunu ontolojik bütünselliğiyle ele almak için onu nasıl ve nereye kadar aşkınlaştırırız?

Bu soruların yanıtları farklı fenomenolojiler nezdinde farklılaşacaktır. Bir fenomeni tüm bütünlüğüyle anlamak için onu tekilleştiren sınırların dışına çıkmak; onu sarmalayan ve üreten ilişkiler ağını sorunsallaştırmak aşkınıcı fenomenoloji yaklaşımları için gelenekselleşmiş bir yöntem olarak düşünülebilir. Ancak bu yaklaşımlar çoğunlukla ilgili fenomeni kapsayan yakın sosyofiziksel çevreyi ve bu çevrede gerçekleşen etkileşimleri dikkate alır (örn. bkz. Clark, 1997; 2008; Clark ve Chalmers, 1998; Colombetti ve Roberts, 2015; Fuchs ve Koch, 2014). Eleştirel fenomenolojik bir perspektiften bakıldığında, bu yaklaşım şeyleri oldukları gibi görebilmek için dikkate alınması gereken bütünselliği yine de parçalamaktadır. Buna göre bir fenomenin içinde gömülü bulunduğu ilişkiler ağı, bu fenomenin ortaya çıktığı yakın çevreye de aşkındır. Özneler ve nesnelere, kendilerini kapsayan sosyofiziksel çevre içerisinde her zaman ve zorunlu olarak tarihsel, politik, ekonomik ve kültürel olarak konumlanmış biçimde bulunurlar (Gallagher, 2013; Guenther, 2020). Bedenler birbirleriyle ya da cansız nesnelere hiçbir zaman saf

materyal bir düzlemde karşılaşmazlar. Nesnelere farklı bağlamlarda farklı anlamları emmiş, farklı duygu yükleri ile dolmuş olarak belirirler (Ağören, 2022). Bir bireyin duygu deneyimini anlamak için bu deneyimi tırmandıran nesnelere analize dahil etmek, bu nesnelere bünyelerinde maddeleşmiş tarihsellik ele almayı; öznenin bu nesnelere karşısına hangi konumda ve nasıl bir tarihselliğin sürekliliği içinde çıktığını sorgulamayı gerektirir.

Bu çalışmada doğum anlatıları üzerine eleştirel fenomenolojik bir analiz geliştirmek; bu anlatılarda karşımıza çıkan duygusal adaletsizlik deneyiminin ataerki ve cis-heteronormativite gibi güç sistemleri temelinde biçimlenen bir “düşmansı mekân” (Krueger, 2023) olarak muayenehane/doğumhane/lohusa odası bağlamında nasıl üretildiğini tartışmaya açmak istiyorum. Duygusal adaletsizlik, “insanların özellikle duygusal varlıklar olarak kapasiteleri temelinde uğradıkları adaletsizliktir” (Gallegos, 2023, s. 1). Duygu deneyimlerimizi iç dünyamızda olup biten, bize özgü ve özgün yaşantılar olarak anlamamanın ötesine geçip, içine gömülü olduğumuz dünyadaki konumsallığımızın ve ilişkiselliğimizin ürettiği; diğerleriyle paylaştığımız ya da diyalektik bir etkileşim ağı içinde payımıza düşeni aldığımız bir maddesellik deneyimi olarak anladığımızda, duygusal bir varlık olma kapasitemizi nasıl deneyimlediğimizin biyolojik varlığımızı ve bizi sarmalayan yakın sosyofiziksel çevreyi aşkın, toplumsal bir kapsamı olduğunu söyleyebiliriz. Bu açıdan düşünüldüğünde duygusal adaletsizlik kavramı duygusal deneyimlerin henüz daha “bizim” olmadan önce bizim dışımızda kurulduğuna ve bu duygu deneyimlerinin farklı bedenlerce erişilebilirliğinde yapısal adaletsizliklerin ortaya çıkmasının kaçınılmazlığına işaret eder (Stockdale, 2023).

Bazı mekânlar belirli bedenlerin duygusal kapasitelerini zayıflatarak mevcut güç sistemlerinin öngördüğü tahakküm ilişkilerini yeniden üretmek üzerine tasarlanmışlardır. Bu, bazen belirli bedenlerin dışlanması ideali üzerine kurulu mekânlarda gerçekleşir. Krueger (2023) bu türde dışlayıcı mekânları “düşmansı mimariler” olarak tanımlar. Krueger, düşmansı mimarilerde duygusal adaletsizliğin izlerini sürmek için Gallegos’un (2022) üç bileşenli duygusal adaletsizlik kavramsallaştırmasına başvurur. Buna göre düşmansı mimariler, bazı bedenlere sunduğu (1) duygusal özgürlük, (2) duygusal kaynak ve fırsatlar ve (3) duygusal tanınma açısından adil olmayan biçimde sınırlıdır ve dışlama ilişkisi de bu temelde gerçekleşir. İlgili çevrede ortaya çıkan “duygusal sağlıklar”^{iv} bazı bedenler için radikal biçimde sınırlıdır ve bu ilgili bedenlerin ilgili mekânda iyi olma halini koruyarak barınmaması sonucunu doğurur. Buna göre duygusal adaletsizlik bir mekânın bazı bedenlerin duygu kapasitelerini adil

olmayan biçimde seyreltmesinde ve bu dönüşümün ilgili bedenlerin toplumsal tahakküm ilişkileri içerisindeki kırılma eğilimini pekiştirmesinde yatar.

Krueger'in (2023) analizine konu olan mekânlardan farklı olarak muayenehaneler/doğumhaneler/ lohusa odaları; hapisane, göçmen kampı, manastır, ordu gibi gözetim ve denetim alanlarıyla benzer biçimde, duygusal özgürlüğü dışlayarak değil kapsayarak tehdit eder. Ancak aşağıda ortaya koyacağım gibi, duygusal adaletsizliğin üç bileşeni de muayenehane/doğumhane/lohusa odası bağlamında birbiriyle ilişkili olarak ortaya çıkmakta ve doğuran bedenlerin duygu kapasitelerini tehdit etmektedir. Gebe/doğuran/lohusa bedenler muayenehane/doğumhane/lohusa odasının tam da kapsamak ve barındırmak üzere tasarlandığı bedenlerdir. Yine de bu kapsayış, koşulsuz ve tam bir kabul ve tasdik içermez. Bu bedenlerde maddeleşmiş öznellik, özerklik ve edimsellik klinik bağlamında gözetim ve düzenlenmeye tabiidir. Bu anlamda muayenehane/doğumhane/lohusa odası, Krueger'in (2023) düşmanı mimarilerinden farklı olarak kapsayarak dışlar: Kabul ederken ötekileştirir, dönüştürür, nesneleştirir; barındırırken zapt eder. Buradan hareketle duygusal adaletsizlik yaratan düşmanı mekânların hedefindeki bedenlerin dışlanan bedenler olmayabileceğini; duygusal adaletsizliğin kapsama ve barındırma ilişkisinden de doğabileceğini söyleyebiliriz.

Doğum yapan kişilerin doğum deneyimlerini ele alan literatür dikkate alındığında (örn. bkz. Chadwick, 2017; 2018; Cindoğlu ve Sayan Cengiz, 2010; Drapkin Lyerly, 2006; Flanagan ve ark., 2019; Goldkuhl ve ark., 2022; Hastings-Tolsma, 2017; Leite ve ark., 2021; Martinez-Galiano ve ark., 2020; Mayra ve ark., 2021; Sen ve ark., 2018; Tsakmakis ve ark., 2023) duygusal şiddetin muayenehane/doğumhane/lohusa odası bağlamında olağanlaştığı açık görünüyor. Bununla birlikte bunun bir çeşit duygusal adaletsizlik yarattığı yönündeki iddiayı biraz daha temellendirmek gerekir. Muayenehane/doğumhane/lohusa odası yalnız doğuran bedenleri kapsayan bir mekânsa ve kapsanılan tüm bedenlerin karşılaştığı şiddet örüntüleri benzerse, adaletsizlik nerede ortaya çıkıyor? Bu soruyu yanıtlamanın birkaç farklı yolu var. İlk olarak, aynı mekân, farklı ama paralel doğum hikayelerinde bambaşka bağlamlar olarak belirebilir. Muayenehane/doğumhane/lohusa odası, şiddetin içkin ve sistematik olduğu bir mekân olsa da bazı bedenlerin şiddet tehditleri karşısında daha kırılma eğilimli ve zedelenebilir olduğunu; şiddet tehdidinin bazı bedenlere daha kolay yapıştığını (Ahmed, 2004/2015) söylemek mümkün. Burada bahsettiğim bedenler, potansiyel olarak geniş bir çeşitlilik

sergilemekle birlikte, hepsi kesişimsel güç dinamikleri ekseninde ötekileştirilmiş bedenler olarak düşünülebilir. Trans, kuir, non-binary bedenler, sakat bedenler, etnik ve dini ötekiler, genel geçer estetik normlardan farklılaşan bedenler, dövme, piercing vb. uygulamalarla modifiye edilmiş bedenler, ya da doğurganlığa ilişkin yaş normlarının dışında kalan bedenler, şiddetin halihazırda içkin bulunduğu doğumhane rutini içerisinde şiddeti sivrilmiş, alenileşmiş, meşrulaşmış ve kaçınılmaz olarak deneyimliyor olabilir (örn. bkz. Chadwick, 2018; Cohen Shabot ve Korem, 2018; Freeman ve ark., 2023; Griffiths ve ark., 2023; Hennegan ve ark., 2015; de Jonge ve ark., 2009; Kirubarajan ve ark., 2022; Vedam ve ark., 2019). Diğer doğuran bedenlerin şiddetle başa çıkmak adına geliştirebilecekleri stratejiler ve edinecekleri araçlar bu bedenler için erişilmez olabilir. Örneğin, literatürde şiddetin içselleştirilmesi ve böylece dışsal şiddet tehditlerine karşı koruma kalkanı geliştirilebilmesi olarak yorumlanan “iyi hasta rolü” *öteki* bedenlerin üzerine tutunamıyor, bu bedenlerin üzerinden kayıp düşüyor olabilir (bunun bir örneği için bkz. Ağören, baskıda-a). Nitekim doğumhaneler her hastaya iyi hasta olma lüksünü sağlamaz. Bu durum pek çok farklı adaletsizlik biçimini beraberinde getirir ve duygusal adaletsizlik de bunlardan biridir.

İkincisi, doğum öncesi, sırası ve sonrasını kapsayan sürecin mikro sosyolojisi, bazı doğum vakalarını duygusal adaletsizlik açısından daha kırılabilir ve zedelenebilir kılıyor olabilir. Doğumhanede gerçekleşen doğumun nasıl bir doğum olduğu (sezaryen ya da vajinal; epidural vb. yöntemlerin uygulandığı ya da uygulanmadığı; suda, aktif ya da yatarak vb.); doğum şeklinin nasıl kararlaştırıldığı; doğuma ilişkin gelişmelerin doğumhanede nasıl ortaya çıktığı ve karşılandığı; doğuran kişinin izlenen doğum yöntemiyle, doğum sırasında gerçekleşen tıbbi ve sosyal müdahalelerle, kullanılan teknolojilerle nasıl ilişkilendiği; doğum öncesi, sırası ve sonrasında sürece dahil olan uzman ekiple doğuran kişi arasında gerçekleşen iletişimin ve etkileşimin niceliği ve niteliği; doğuran kişiyi çevreleyen sosyal destek ağının niteliği ve bu ağ içinde ortaya çıkan ilişkilendirme biçimleri; doğuma, anneliğe, kadınlığa, doğum ve üreme teknolojilerine ilişkin kamusal söylemlerin doğumhanede nasıl sirayet ettiği gibi pek çok faktör, duygusal adaletsizliklere zemin hazırlayan ya da meydan vermeyen nitelikte olabilir. Bu satırları kaleme aldığım sırada Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı “Doğal Olan Normal Doğum” (Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, 2024) mottosuyla hazırladığı “Normal Doğum Eylem Planı”na ilişkin bir kamu spotu yayınladı. Vajinal doğumun normal doğum olarak tanımlandığı; sezaryen doğumun anne-bebek bağına tehdit edici olarak nitelendiği; doğum

şeklinin yalnızca annenin tercihleri doğrultusunda belirlenebildiği imasını barındıran bu kamu spotu, kamuoyunda geniş bir tepki uyandırdı ve Türk Tabipler Birliği Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu [TTB UDEK] (TTB UDEK, 2024) gibi bazı meslek örgütlerinin eleştirisine konu oldu. Doğumu ahlakileştiren ve idealize eden bu gibi söylemlerin doğumhane bağlamına sirayet etmesi ve doğum yaşantısı bu gibi söylemlerin ortaya koyduğu normatif örüntüyle uyuşmayan bireylerin duygusal adaletsizlik karşısında kırılma yaşaması, doğumun mikro sosyolojisinin duygusal adaletsizlikler doğurmasına bir örnek olarak düşünülebilir.

Üçüncüsü, geleneksel anlamıyla sistematik tahakküm ve şiddeti kendinde barındıran doğumhane olgusu sağlığın neoliberalleşmesiyle bir dönüşümden geçmektedir. Bu dönüşüme sahne olan Türkiye gibi ülkelerde doğum deneyimi özel sağlık girişimleri tarafından pazarlanan bir metaya dönüşürken; doğum deneyiminin tüketilebilir bir lüks olarak yeniden üretilip “paketlenmesi” doğumda ortaya çıkan şiddetin ve buna bağlı olarak gelişen duygusal adaletsizliğin sınıfsallığını pekiştirmektedir. Şiddet tehdidiyle aleni biçimde ilişkilendirilen devlet hastanesi doğumu eğitilmiş orta-sınıf için çoğunlukla bir seçenek dahi değildir. Bu tabaka için devlet hastanesi öylesine konu dışıdır ki “doğum yaptıkları hastaneyi neden/nasıl seçtikleri” sorusunu yönelttiğim birçok katılımcı, soruya ilgili özel hastaneyi neden diğer özel hastanelere tercih ettiğini anlatarak yanıt vermiş; devlet hastanesini neden seçmediğine ilişkin herhangi bir açıklama getirme ihtiyacı dahi duymamıştır.

Bununla birlikte özel hastanede gerçekleşen her doğumun şiddetsiz ve iyi doğum olduğu da söylenemez. Burada dikkate almamız gereken birkaç farklı husus var. Öncelikle, şiddetin doğumhane olgusuna içkin olduğu iddiasını vurgulamak ve uluslararası literatürde hastane ve ev doğumları arasında gerçekleşen karşılaştırmaları tartışmaya dahil etmek önemli (Chadwick, 2018; Egal ve ark., 2022; Galera-Barbero ve Aguilera-Manrique, 2022; Gillen ve ark., 2023). Buna göre bir ev doğumunun “iyi doğum” olarak anlatılma sıklığı, bir hastane doğumunun “iyi doğum” olarak anlatılma sıklığına göre çok daha yüksek. Bu durumda evde doğumun da özel ebelerle gerçekleştiği ve özel girişimin bir ürünü olduğu Güney Afrika gibi ülkelerde evde doğum seçeneğine erişememenin sınıfa dayalı ciddi bir adaletsizlik yarattığından bahsedilebilir (örn. bkz. Chadwick, 2018). Benzer şekilde belli sağlık standartlarının dışında kalan bedenlerin evde doğumu riskli bulunabilmekte ve evde doğuma erişim sınırlılıkları sağlamsı bir düzlemde de duygusal adaletsizlikler üretebilmektedir. Türkiye’deki sağlık sisteminin evde doğum seçeneğini barındırmaması, yine doğumunu

Türkiye’de gerçekleştirmek zorunda olanlar açısından duygusal adaletsizliği de kapsayan çeşitli adaletsizlikler üretebilmektedir.

Dahası, eğitimsel ve ekonomik avantajı elinde bulunduran doğuran bedenlerin dahi şiddet tehdidinden tam olarak muaf olmaması cinsiyete dayalı bir adaletsizliği gündeme getiriyor. Kadınlığı ve femineniteyi doğrulayan ve yeniden üreten bir olay olarak düşünülebilecek doğum, kadınlığın evrensel erkeklikle çerçevelenmiş insanlık kategorisinden en net biçimde dışlandığı, hayvansılaşarak ve kişisizleşerek insan olmayana en yaklaştığı halini üretir durmaktadır. Bu anlamda başlı başına doğuruyor olmanın getirdiği belirli bir adaletsizlikten söz edilebilir. Bu bilhassa, doğurmanın olup biten, geçici bir olay olmakla sınırlı kalmadığı, doğum sonrası ve ileriki süreçlerde üretilen benlik anlatılarını ve benlik deneyimini dönüştürücü bir etkisi olduğu (örn. bkz. Chadwick, 2019; Simkin, 1992) düşünüldüğünde önemlidir. Bu açıdan bakıldığında iyi doğuma erişimin adaletsizliği, duygusal adaletsizlik deneyimi kadar, kişinin uzun vadeli benlik değeri ve birey statüsü açısından da belirleyici ve önemlidir.

Son olarak, muayenehane/doğumhane/lohusa odası doğuran bedenler etrafında örgütlenen mekânlardır ama başka türden bedenleri de barındırır: uzman, yetkili, görevli bedenler ve hasta yakınları. Doğumhanede gerçekleşen doğum olayı, doğuran bedene eşlik eden ebe, doktor, anestezi uzmanı, hemşire, hasta bakıcı vb. kişilerin ve kimi zaman da hasta yakınlarının varlığında gerçekleşir. Peki, doğumhane ortamı doğuran bedenler ve doğurmayan bedenler arasında bir duygusal adaletsizlik üretmekte midir? Bu soru ilk bakışta absürt görünebilir. Doğumun içerdiği olağandışı bedenlenme halleri, doğuran bedenlerin doğurmayan bedenlerle herhangi bir karşılaştırmaya sokulmasını zor kılabilir. Yine de duygusal adaletsizliğin bedenlenmiş duygu potansiyelini değil (1) duygusal özgürlük, (2) duygusal kaynak ve fırsatlara erişim ve (3) duygusal tanınma olarak sıralanabilecek üç bileşeni merkeze aldığı düşünüldüğünde bu karşılaştırmaların yapılabilmesi için bir kapı aralanıyor. Burada söz konusu olan mesele, olağan dışı bir bedenlenme hali olarak düşünülebilecek doğum sırasında dönüşen duygu deneyiminin doğumhane içerisinde bulunduğu özgürlük alanının, tanınırlığın ve “duygu iskelesi” (*affective scaffolding*)^v oluşturma imkanlarının muayenehane/doğumhane/lohusa odası bağlamında doğuran ve doğurmayan bedenler arasında farklılaşp farklılaşmadığıdır. Muayenehane/doğumhane/lohusa odasında paylaşılan gerçekliğin inşasına kimin duygudurumu ve duygu deneyimleri temel teşkil etmektedir? Bu

soruya verilecek yanıtlar önemlidir çünkü ilgili mesele doğum olayının olağandışılığının ötesinde muayenehane/doğumhane/lohusa odasına içkin bulunan yapısal güç ilişkilerine işaret eder. Dolayısıyla doğum ve üreme adaletsizliklerinin farklı mekânlarda ve koşullarda ortaya çıkan doğum deneyimlerinin karşılaştırmalı analizini gerektirdiği kadar, mevcut muayenehane/doğumhane/lohusa odası bağlamında ortaya çıkan adaletsizliklerin analizini de gerektirdiğini söyleyebiliriz. Bu analiz, ortaya çıkan duygusal adaletsizlikler temelinde gerçekleştirildiğinde yenilikçi ve potansiyel olarak verimli bir doğrultu takip edilmiş olur.

Yukarıda muayenehane/doğumhane/lohusa odasının duygusal adaletsizlik üretmeye elverişli hale gelmesinin altında yattığı düşünülebilecek bazı unsurlardan bahsettim. Şimdi 2023 yılında gerçekleştirdiğim “*Doğuran-Benlik Anlatıları*” adlı araştırmamda izlediğim yöntemi tanıtacak, ardından araştırmam sırasında dinlediğim bazı doğum anlatılarını aktararak klinik bağlamda ortaya çıkan bazı duygusal adaletsizlik örneklerini tartışacağım. Bu tartışmada hem duygusal adaletsizlik deneyimleri altında yatan sosyopolitikayı hem de duygusal adaletsizliğin üç unsurunun nasıl deneyimlendiğini ortaya koymaya çalışacağım.

YÖNTEM

2023 yılının Temmuz ve Eylül ayları arasında yakın zamanda doğum yapmış olan on kişiyle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirdim. Bu kişilerden yedisi (Eslem, Ayşe, Defne, İrmak, Fatma, Elif ve Leyla) doğumunu Türkiye’de, üçü ise İsveç (Gözde), Kanada (Hüsnü) ve Birleşik Krallık’ta (Esra) yapmıştı. Katılımcıların bazılarıyla yüz yüze, bazılarıyla ise çevrimiçi olarak buluştuk ve yarım saat ila iki saat arasında görüştük. Mülakatlara katılımcıların kendilerini tanıtmalarını isteyerek başladım ve gebelik takiplerinin nasıl geçtiğini sorarak devam ettim. Katılımcılar anlatılarını duraklatıp yeni bir soru beklediklerinde “Gebeliğiniz nasıl geçti?”, “Gebeyken nasıl biriydiniz?”, “Doğum için hastaneye yatışınız nasıl gelişti?”, “Hastanedeyken nasıl hissettiniz?”, “Hastanede doğumdan sonra geçirdiğiniz süre nasıldı?”, “Eve dönmek nasıl hissettirdi?” gibi sorular yönelttim. Katılımcının anlatısı süregelenken onu kesmekten kaçındım. Bununla birlikte bazı mülakatlarda doğum yapmış biri olarak doğum yapan kişilerle konuşuyor olmanın oluşturduğu bir atmosfer vardı. Bu atmosfer içerisinde kendimi sıklıkla “kadın kadına dertleşme” halinde buldum ve nötr, tepkisiz bir dinleyici konumunda ısrarcı olmaktan ziyade anlatılarla ve anlatanla duygusal olarak ilişkilendim; kendimin ya da önceki katılımcıların doğum deneyimleri üzerinden katılımcıyla anlatısal olarak etkileştim. Bu etkileşimlerin mülakata gebelik, doğum ve anneliğe ilişkin norm, beklenti ve değerleri dahil ederek

katılımcının anlatısını yönlendirici ve manipüle edici, katılımcının deneyimini ötekileştirici bir etki yaratmamasını gözettim. Feminist araştırma nedir ve kimin için yapılır gibi epistemolojik sorunsallar karşısındaki konumlanışım; beni katılımcının deneyiminin, doğumunun ya da anneliğinin değersizleştirildiğine ya da ötekileştirildiğine ilişkin anlatılar karşısında, katılımcıya kendi deneyimini yeniden değerlendirmesine ve merkeze taşımasına katkı sunabilecek ilişkisel ve söylemsel araçlar sağlama noktasında sorumlu kılmaktaydı ve bu etkileşimlerdeki konumum, bu sorumluluk hissi ile güdümlenmişti. Tüm mülakatlar Türkçe olarak gerçekleşti. Mülakatları katılımcıların izinleri doğrultusunda kaydettim ve sonrasında transkriptlerini oluşturdum. Veri analizi için herhangi bir program kullanmadım. Tüm katılımcılar araştırmaya katılmak için bilgilendirilmiş onamlarını sundular. Araştırma sonrasında katılımcıların araştırma ile ilgili sorularını yanıtladım, araştırma sonrasına ilişkin beklentilerini öğrendim ve üzerime araştırma sonrasında düşen sorumlulukları netleştirmeye çalıştım. Araştırma 2023 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi etik kurulu tarafından onaylanmıştır.

DOĞUM ANLATILARINDA DUYGUSAL ADALETSİZLİĞİN İZLERİNİ SÜRMEK

Gündelik duygularımızın ontolojik olarak biyolojik varlığımızın sınırlarına aşkın olduğunu; duygu deneyimlerimizi sıklıkla canlı-cansız nesnelere ve insan olan-olmayan ötekilerle birlikte; anlam ve his yüklü mekânların içinde oluşturduğumuzu iddia eden aşkinci yaklaşım güncel duygu fenomenolojisi alanında önemli bir yere sahip (örn. bkz. Colombetti ve Roberts, 2015; Fuchs ve Koch, 2014). Bu yaklaşımın temel iddiasından yola çıktığımızda, gündelik bir iyi oluş haline ulaşmanın belirli nesne ve kişilerle stratejik olarak kurduğumuz etkileşimler sonucunda gerçekleştiğini ve pek çoğumuzun sahip olduğu, bizi iyi hissettireceğine inandığımız alışkanlıkların, rutinlerin, reçetelerin vb. bu etkileşimler etrafında kurulduğu söylenebilir. Kendimizi iyi hissetmek için giydiğimiz kıyafetler, aradığımız insanlar, dinlediğimiz müzikler, gittiğimiz yerler, döndüğümüz nesnelere, yiyip içtiklerimiz vb. bu türden duygusal örüntülerin içinde etkileştirdiğimiz ajanlar olarak düşünülebilir. Eğer iyi oluş haline ulaşmak için bu gibi ajanlarla etkileşimlerimize yaslanıyorsak o halde onlara erişimimizin sistematik biçimde kısıtlanması duygusal adaletsizliklere kaynaklık edebilir.

Muayenehane/doğumhane/lohusa odası bağlamı, sosyofiziksel yapısı itibariyle bürokratik olarak düzenlenmiş bir ortam içerir. Aşağıda bu düzenlemenin duygusal adaletsizlik yaratma potansiyelini irdedeleyeceğim. Buna Fatma'nın anlatısıyla başlamak istiyorum. 34

yaşında heteroseksüel bir cis kadın olan Fatma, 2020 ve 2022 yıllarında olmak üzere iki sezaryen doğum gerçekleştirmişti. İlk doğumu bir şehir hastanesinde; ikincisi ise özel bir doktor önderliğinde, doktorun anlaşmalı olduğu bir özel hastanede gerçekleşmişti. İlk doğumunda sezaryen kararına varılmadan önce süregiden bir vajinal doğum denemesi yaşadığını aktaran Fatma, doğumu beklerken geçirdiği saatleri şu şekilde anlattı:

Eee... Şeyde... Aldılar beni, sonra suni sancı verdiler. Telefonumu, bütün eşyalarımı falan aldılar. O da beni çok sinir etti. Ve 12 saat falan ben doğum bek... sancı bekledim. Çok sıkıldım. Pandemiydi, kimse yanıma gelmedi. Tek başımaydım. Hemşire, doktor falan gelip gidiyordu. [...] Doğum... süreci... yine... baya değişti. İşte.... Tepem, dibimde zaten şey vardı o sancıların... C: NST? F: Ha o cihaz vardı onu görüyordum işte oradan takip ediyordum falan. Onlarla oyalanıyordum diyebilirim. Çok sıkılmıştım gerçekten [sesi değişiyor] Offff! [gülüyorlar]. (Fatma)

Yukarıdaki anlatı, sancı odasındaki bürokratik düzenlemelerin kişinin duygu iskelesi kurarken başvuracağı bazı nesnelere erişimini kısıtlayarak ve can sıkıntısı gibi duygulardan uzaklaşmasına olanak tanımayarak duygu adaletsizliği oluşturabileceğini gösteriyor. Bunun yanı sıra oyalanabilecek hiçbir şey olmaksızın 12 saat boyunca yalnız bırakılmış olmak, bu durumun yaratacağı can sıkıntısının ve başka olası yıkıcı duyguların tanınmamasına işaret etmesi açısından da duygu adaletsizliğinin bir habercisi olarak düşünülebilir. Sancı odası, içeriye girip çıkan uzman ve görevli bedenler için aynı yıkıcı duygu yükünü barındırmazken, odada gebe bir beden olarak konumlanmanın gebeliğin ve doğumun fizyolojisine içkin olmayan duygusal zorlukları olması, sancı odasının gebeler için düşmanı bir niteliğe bürünebildiğini gösteriyor. Sancı odasının gebeye tıbbi olarak kendisini monitör eden bir cihazdan başka hiçbir nesneyle ve kişiyle anlamlı duygusal etkileşimlere olanak tanıyan bir sağlık alanı sunmaması ne anlama geliyor? Davis-Floyd (1994) gibi doğum üzerine düşünen bazı feministler, tıbbi teknolojilerin doğuma dahil olmasını “teknokratik doğum” olarak adlandırılan bir doğum idealinin yükselişiyle ilişkilendirmiştir. Bu ideal etrafında şekillenen doğum pratiği, doğuran kişinin pasifize edilerek gözlem ve kontrol altında tutulması gereken bir nesneye dönüştürülmesini içerir. Bu analizle paralel olarak Fatma'nın sancı deneyimini sarmalayan odanın duygusal bir öznenin ihtiyaçları için tasarlanmadığını, aksine oda tasarımının gebenin oraya bırakılacak bir nesneden ibaret olduğunu varsaydığını söyleyebiliriz.

Duygu iskeleleri cansız nesnelere kurulabildiği gibi insan ve insan olmayan ötekilerle de kurulabilir. Muayenehane/doğumhane/lohusa odası bağlamının bu türden sosyal kaynaklara da erişimi sınırlandırdığını söyleyebiliriz. Lohusa odasında eş-ebeveyne

ulaşamamanın getirdiği yıkıcı duygu yükü bu çerçevede ele alınabilir. 30 yaşında heteroseksüel bir cis kadın olan Ayşe 2022 yılında özel bir hastanede sezaryen doğum gerçekleştirmişti. Pek çok özel hastaneyle benzer olarak bu hastanenin de ziyaretçi ve refakatçi konusunda katı bir sınırlama politikası yoktu. Ayşe refakatçi olarak yanında annesi ya da kız kardeşi gibi kendisine yakın, bebeğe ve kendine bakım verebilecek bir kadının kalmasını istiyordu. Ama bu kişinin kendisine sağlayabileceği desteğin, eşinin orada bulunmamasının eksikliğini telafi edemeyeceğini de hissediyordu:

Annem kaldı ama ben eşimin de kalmasını isterdim. Hatta dedim [eşime de] sen de kal dedim. Eee... Ondan sonra... Ama yatacak yer yoktu bir o vardı...Neden eşimi isterdim? E onun da çocuğu ve biraz o da... Ben acı çekiyorum, o da sorumluluk alsın istedim o anda. Ama en çok sorumluluktan ziyade duygusal anlamda ona ihtiyacım vardı. [...]. Baktım o da yoruldu. Zaten ben de uyuyacağım düşüncesiyle 'Tamam, hadi sen de git' dedim. O da çok kalmak istemedi ama yani. Hani kalayım diye de ölüp bitmedi [gülüyor]. (Ayşe)

Ayşe'nin durumunda eşinin lohusa odasında kendisiyle birlikte kalmamış olması asimetrik bir ebeveyn konumlanışının başlangıcı olmuştu. Bu ileriki süreçte oluşması muhtemel farklı adaletsizlik biçimlerine zemin hazırlamış olabilmekle birlikte, Ayşe'nin açıkça belirttiği gibi lohusa odasını belli duygusal kaynaklardan yoksun da kılmış, lohusalığının ilk gününde Ayşe'nin ebeveynliğe adaptasyonunda kendini yalnız ve adil olmayan biçimde daha ağır bir sorumluluk altında hissetmesine sebep olmuş olabilir. Ayşe'nin durumunda lohusa odasının eşinin getirebileceği duygusal kaynaklarından neden yoksun kaldığı tartışmaya açık, nitekim Ayşe'nin doğum hikayesi eş-ebeveynin lohusa odasında kalmasını açıkça yasaklayan bir engel ile karşılaşmaya yer vermiyor ancak Ayşe bu yoksunluğu yine de yaşamıştı. Bu meseleyi açıklamak için ele almamız gereken unsurlardan biri ebeveyn olmaya, aile yapılanmasına ve bakıma ilişkin kültürel kodlar olabilir. Çocuk doğumunun ailedeki diğer kadınların dahiliyetini öncelikli olarak gerektiren bir mesele olarak yorumlanması, lohusa odasının eş-ebeveyn dahil tüm erkekleri dışlayan bir mahremiyeti olduğu kabulü, bebek bakımından muaf olarak düşünülen eş-ebeveynin onu lohusa odasının dışına çağırın başka görev ve sorumluluklarla donatılması, anne ilgisi ve bakımının yenidoğanın ihtiyaç duyduğu ebeveyn desteğini karşılamaya yeteceği düşüncesi bu kültürel kodlara örnek olarak gösterilebilir. Bunun yanı sıra Ayşe'nin anlatısından yola çıkarak özel hastanede gerçekleşen doğumlar söz konusu olduğunda bile hastane personelinin sunacağı hizmetin yenidoğanın ve lohusanın bakım ihtiyacını karşılamak adına yeterli olmasının beklenmediği söylenebilir. Buradan yola çıkarak özel hastanelerde lüks bir

meta olarak pazarlanan doğum deneyiminin doğuran kişiyi ve yeni doğanı aile temelli bakım ihtiyacından muaf tutacak biçimde tasarlanmamış olduğunu söyleyebiliriz. Bu da doğum paketi tasarımının her zaman doğuran merkezli olmadığını, geniş aile yapısının talep, beklenti ve değerlerinin pazarlanan doğum deneyimini biçimlendirmede doğuranın ve yenidoğanın ihtiyaçlarından daha merkezi olabildiğini gösteriyor. Özel hastane doğumunun lohusayı beklenmedik biçimde hayal kırıklığına uğratan bu yönü araştırmam sırasında pek çok farklı anlatıda karşıma çıktı:

Ben eşime de söyledim. Hani ben kimseyi istemiyorum hani herkes bizi evde gelsin görsün. Hani buna rağmen eşimin kuzeni işte demiş aramış işte 'Geleceğiz' falan... O da bir şey diyememiş. Tabii erkekleri odaya almadık sadece kadınlar girdi. O da bir saat falan kaldılar ama... Benim saçım başım dağılmış, hani elim yüzüm şiş. Ondan sonra çocukla uğraşıyorum, emzirmeye çalışıyorum falan. Hani onların gelmesini istememiştim açıkçası. Bunu da söyledim. Evet söylememe rağmen oldu. Genelde oluyor zaten. Bu Türkiye'de maalesef var yani. Hiç kimse kimsenin sınırlarını şey yapmıyor yani. Allahtan çok yoktu. Gelen iki kişiydi. Ama ben onu da istemiyorum. Çünkü o an gerçekten ağrım oluyor. Ben çünkü böyle oturuyorum. Dikişlerden dolayı. Onlar odaya girdiğinde ben bebeğimi emzirmeye çalışıyordum. Göğsünü ilk kez açıyorsun başkalarının yanında [...] Ve meme ucunu sıkıştırıyorsun bir yandan bebek ağzına tutsun falan. O orada çırpınıyor. Onlar gelmiş seni izliyor falan. Hani çok hoş bir ortam olmadı. [...] Özel hastane olunca [...] esnek davranıyorlar. [...] Yatan kişiler de karışıyor. 'Biz buraya para veriyoruz kardeşim, tabii buraya benim ziyaretçim gelecek'. Hani bunu belki ben demem eşim demez ama anne baba başka biri der misal yani. O anlamda belki hastane kısıtlama getirseydi olabilirdi yani güzel olurdu benim yerime. (Ayşe)

Yukarıdaki anlatıdan yola çıkarak özel sektörde sınırsız ziyaretçi ilkesi ile tasarlanmış lohusa odasının geniş ailenin duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya, doğuran kişinin duygusal ihtiyaçlarını karşılamaktan daha müsait olduğunu söyleyebiliriz. Bu da, lohusa odasında ortaya çıkan duygusal adaletsizliğin doğum sektörüne içkin başka adaletsizliklerle ilişkisine işaret ediyor. 30 yaşında heteroseksüel bir cis kadın olan Defne'nin de ziyaretçi konusunda benzer deneyimler yaşadığından bahsedilebilir.

Aslında yani ben odama mesela kimsenin gelmesini istemiyorum ve bir şekilde herkes... Yani ben zaten onun o sürecin içinde değildim yani. Bir şekilde geliyorlar odaya. Yani beni mesela öyle ağlarken görmelerini ben is... ben bir de öyle şeyden de yani... Benim annem bile ağlarken görmesini istemem aslında ben. Öyle bir yapım var. Yani böyle kendimi öyle göstermeyi istemem. [...] Ama herkes gördü. Hatta doğumdan sonra yorum bile... Seni hiç öyle görmemiştik vs. Bazı akrabalar, eş dost. Eşimin tarafından olanlar bile. Hani erkek vs. girmede Allah'tan hani o yönlerden... [...] Ama o kadınların falan girmeleri [...] Bir şekilde doğumdan hemen sonra ben o anestezi etkisindeyken gelmiş oturuyor orada mesela. İşte ağlıyorum hiç çıkma şeyi duymuyorlar. Duruyorlar

öyle sohbet ediyorlar. Yani böyle hani ben o durumdayken orada farklı bir hayatın dönüyor olması sohbetler falan... Hani beni biraz irite etti açıkçası ama artık ne yapayım yani hani. (Defne)

Defne'nin doğum anlatısı da lohusa odasının sosyofiziksel tasarımının ailenin ihtiyaçlarını doğuranın ihtiyaçlarının önüne koyduğunu örneklendiriyor. Lohusa odasına ziyaretçi giriş çıkışının sınırlandırılmaması özel hastane bağlamında geniş aile için önemli bir ritüel alanı sağlıyor. Pek çok aile bireyinin aileye katılan yeni üye etrafında biriken olumlu ve yapıcı duygulara erişimini mümkün kılarken; o odadan kaçamayacak tek yetişkinin, yani lohusanın, kalabalıktan ve mahremiyet ihlalden kaynaklanan çeşitli rahatsızlık hislerinde sıkışık kalmasına yol açıyor. Lohusa odasındaki doğuran beden, adeta aile üyelerinin tüketimine sunulan bir duygu nesnesine dönüşüyor. Diğerleri onu dilediğinde gözlemliyor, ona dilediğinde yaklaşıyor, onun hakkında dilediğinde yorum yapıyor ve böylece ortak duygusal bir tatmin etrafında buluşuyor. Lohusa odasının sosyofiziksel tasarımı, bu tatmin arayışını doğal ve olağan olarak kurarken doğuran bedeni kendi duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için çabalamak zorunda bırakıyor. Bu bağlamda türeyen duygusal adaletsizliğin kökenleri, ilgili rahatsızlık hislerinden kaçmanın olanaksızlığında olduğu kadar bu hislerin tanınmamasında da aranabilir. Bu rahatsızlığın varlığı o kadar kolay yok sayılabilmektedir ki hastaneler sınırsız ziyaretçi politikasını pazarlanan pakete "arzulanan bir lüks" olarak dahil ederler ve birçok "tecrübesiz" gebe için bunun yaratacağı rahatsızlık lohusa odasına ulaşılan kadar öngörülemez.

Yukarıdaki analizle ortaya koymuş olduğum gibi duygusal özgürlüğün kısıtlanması kişinin iyilik halini sağlayabilme olanaklarında kısıtlılık deneyimlemesidir. Olumsuz duygu yükünden kaçma kapasitesindeki düşüş, duygusal özgürlüğün kısıtlandığı durumlardan biri olarak düşünülebilir. Örneğin, doğum anlatıları yaygın olarak şiddetli aşağılanma ve utanca maruz kalma durumunu içerir ve doğum olayının kişiyi bir yandan mahremiyet ihlaline karşı kırılma kılarken diğer yandan doğumhaneye/doğumun gerçekleşmekte olduğu yere bağlayan doğası, kişinin aşağılanmadan kaçabilme ya da aşağılanmayla baş edebilme kapasitesini anlamlı biçimde sınırlandırır.

Utançtan kaçamama deneyimi Fatma'nın doğum anlatısında önemli bir yer tutuyordu. Yukarıda doğum hikayesini analiz etmeye başlamış olduğum Fatma'nın aşağıdaki anlatısı beden utanç içerisindeyken doğurmasının olanaksızlığı alt metni üzerine kurulu. Çıplaklığın

doğumun olağanı olduğu düşünülduğünde doğumhanede çıplaklığa bağlı utanca alan kalmadığını varsaymak mümkün. Oysa Fatma'nın utancı çıplaklıkla başlıyor.

*“Ya bir kere çırılçıplak bir soyuyorlar seni, bir tane önlük giydireyorlar. G*tün başın her şeyin açıkta. Bi... yani çok kötü bir histi benim için açıkçası.”* (Fatma)

Doğumda yaşanan utanç çıplaklıkla başlayabiliyorsa ve çıplaklık doğum için kaçınılmazsa o halde utanç doğumun doğasında mıdır? Fatma'nın doğum anlatısı çıplak ve savunmasız olarak duyulan utancın doğumun doğasına değil, belli bir doğumhane bağlamına içkin olduğuna ilişkin çarpıcı ipuçları sunuyor:

“Yani o çatala çıkıyor olmak falan her zaman kötü hissettirdi bana. Yani orada mmmm... [...] mahremiyet de diyebilirim ama daha çok şey... Kendimi savunmasız hissettim. Çok hem de. [...] Ayağının yere basması gerekiyor. Net. O konuda. O etkili.” (Fatma)

Doğum sırasında ayağının yere basması, yüksekte değil yerde olma ihtiyacı Fatma'nın doğum anlatısına özgü değil aslında. Fatma'nın utanç deneyimini çözümlemeye geri dönmeden önce, yerde doğum yapma arzusunun dile geldiği bir başka doğum anlatısına uğramak istiyorum. 35 yaşında heteroseksüel bir cis kadın olan Gözde, 2018 ve 2023 yıllarında iki vajinal doğum gerçekleştirmiş.^{vi} Gözde, İsveç-Türkiye çifte vatandaşlığına sahip; doğduğundan beri İsveç'te yaşamakta ve her iki doğumunu da orada yapmış. Doğumunu bir şeyin üzerinde değil yerde yapma isteği, Gözde'nin aşağıdaki anlatısında da doğum sırasında bedenlenmiş olarak hissettiği bir ihtiyaç olarak beliriyor.

Sanki hani... Zaten hastane ortamı yani... Yatak ortada. Onu indirip şey yapıyorsun, bir sürü şey var etrafında. Odaya girdiğimde otomatik olarak o yatağın üstüne oturdum. Ama aslında... Ben şeyi hissetmişim önce. Havada doğum yapmak istemiyorum, yerde olmak istiyorum... Daha o şeyde... Yani oraya yattım sanki onlar bir şeyler yapacak ben bir şey yapmayacağım his... [...] Yani aktif olmam gerektiğinde pasif olacağım bir ortamım oldu yani. [...] Zaten ben çıkartacağım o çocuğu. Tamam olmuyorsa yardım oluyor ama... (Gözde)

Doğururken yerde olma ihtiyacının karşılanmaması, Fatma'nın anlatısında savunmasızlık ve mahremiyet ihlaliyle buluşurken Gözde'nin anlatısında bir pasifize olma deneyimi halinde aktarılıyor. Gözde'nin aktardığı bu pasifize olma hissini doğumhanedeki sınırlı fiziksel sağlık alanı temelinde gelişen bir duygusal adaletsizlik örneği olduğundan bahsetmek mümkün. Gözde'nin doğuran bir beden olarak hissettiği güdüler onu belli bir konumlanışa ve postüre doğru yönlendirirken doğumhanenin bağlamı (1) bu güdülerini takip ederek yapıcı duygu

iskeleleri kurmak için gerekli sosyofiziksel kaynaklardan yoksun olmasıyla, (2) ilgili güdülerin fark edilmesini, tanınmasını ve tasdiklenmesini barındırmamasıyla ve (3) bunun sonucunda beliren pasifizasyonu bertaraf ederek iyilik haline ulaşma özgürlüğünü kısıtlamasıyla duygusal adaletsizliğe zemin oluşturmuştur.

Fatma'nın durumunda ise tekinsiz olarak deneyimlenen çatalın üzerinde doğurma zorunluluğunun mahremiyet ihlali ve savunmasızlık hissettirdiğinden bahsetmişim. Aşağıdaki anlatılar ise bu deneyimlerin utanç deneyimiyle nasıl bütünleştiğine ve utancı mümkün kılan bağlamın nasıl oluştuğuna ayna tutacak.

Bi... Bir iki şey falan duydum... Diğer doğum yapan kadınların sesini. Bir tane doktor birine kızdı onu duydum. İşte bağıriyor. 'Bağırma, ıkın!' falan diye. Ben mesela doğum yaparken... bağıramadım. Mesela bağırıma da korktum. Ama sadece doktordan değil. Ben şeyden de çok etkilenmişim işte... Çocuk... dünyaya gelişi... işte bağırma... kötü etkiler falan diye. Halbuki değilmiş. Neyse... Eeee. Yani ben ıkmaya... Neyse işte ben ıkmaya başladım o süreç geldi... Sebeplerini saymayacağım, tahmini çünkü onlar. Bir tane doktor eliyle almaya çalışıyordu. Sadece benim ıkmama bırakmadılar. O da bir garipti. O da acılıydı. Mesela şey utançlarını yaşadım yani... Yok altıma yapar mıyım, yok bağırma nasıl olur falan... Ya onların utancını çok net yaşadım, yapamadım o nedenle bence. Rahat değildim... açıkçası. (Fatma)

Yukarıdaki anlatı, daha önce aktarmış olduğum anlatıda çıplaklıkla ilişkili olarak ortaya çıkan utancın daha geniş bir bağlamı olduğuna işaret ediyor. Fatma; tekinsiz hissettiren bir aletin üzerinde, doğuran bedeninin akışına kapılmanın yarattığı aşağılanma riskinin ve azarlanma korkusunun gölgesinde, bağırma ve altına kaçırmadan ıkınma beklentisini karşılamaya çalışıyor ve bir yandan da annelik hikayesinin daha doğum sırasında bebeğini travmatize etmesiyle başlamasının önünü almaya uğraşıyordu. Fatma rahat değildi; utanç içindeydi ve bunlar doğumun zorunlu kıldığı çıplaklığa içkin hisler olmaktan ziyade onu tehdit eden sosyofiziksel bir ortamda çıplak *kalmış* olmasıyla ilişkiliydi. Gözde'nin hikayesinde olduğu gibi Fatma'nın hikayesinde de sınırlı fiziksel sağlık alanının önemli bir yeri var. Ancak bu anlatıda merkeze oturan utanç duygusu; toplumsal olarak sürekli yeniden ve yeniden inşa edilen annelik suçluluğunun, olağanlaşan şiddet dilinin, yardımcı değil müdahaleci hissettiren tıbbi eylemlerin ve doğuran bedene *rağmen* gerçekleştirilmeye çalışan bir doğum hissiyatının ortamın fiziksel sınırlılıklarına katılması ve onunla hemhal olmasından doğuyor. Fatma'nın anlatısı temelinde utancın kaçınılmazlığının doğumun doğasından gelmediği, doğum sırasında utançtan kaçamamanın bir duygusal adaletsizlik örneği olduğu iddia edilebilir. Fatma'nın

doğumdaki utanç ve rahatsızlık hislerinden kaçabilmesinin olanaklarını irdelediği aşağıdaki anlatılar bu iddiayı temellendiriyor:

Kim olursa olsun rahat olamazsın diyemem... Ama... evet bence doğum öncesi kesinlikle bir ilişki kurulması gerekiyor doktorla ve ekiple. Ve o ilişki bence bu rahatlığı etkiliyordur. [...] Ben o rahatlığı çok hissedemedim... Eeee... biraz şey gibi de hissettim kendimi. Kobay gibi... çok gelen giden oluyordu çünkü farklı farklı. Ama bu neyden kaynaklı bilmiyorum tabii... Sistem...mi o nöbet mi... neyse artık... Ya o şeyi sevmiyorum ben devlet hastanelerinde genelde oluyor ya. Hep birlikte geliyorlar asistanlarla falan... O rahatsız hissettiriyor beni. E... Daha doğrusu... doğumda bence. Özel bir an çünkü.
(Fatma)

Yukarıdaki anlatıda Fatma, doğumun kişisel sınırları bulanıklaştıran ve mahremiyet alanını tehdit eden bir olay olma potansiyelinin doğumun doğasına değil, doğum olayını kapsayan bağlama içkin olduğuna ilişkin ipuçları sunuyor. Bu, doğumun kaçınılmaz olarak utanç verici olması gerekmediğine; doğum sırasında deneyimlenen utancın, doğuran kişi ve uzman ekip arasındaki ilişkilene biçiminin bir çıktısı olarak okunabileceğine işaret ediyor. Buna göre utancın kaçınılmazlığının içkin olduğu olgu doğumun kendisi değil; doğumun doğuran kişiyi kişisel olarak tanımayan bir ekiple, güven ilişkisinin inşa edilmediği bir ortamda gerçekleşiyor olması. Aşağıda devam eden anlatı bu ilişkilene deneyiminin değişmesinin doğum deneyimini önemli biçimde değiştirebileceğini gösteriyor.

Altan kontrollerde çok rahatsız oldum. En son bir tanesine söyledim, 'Yine mi altan kontrol edeceksiniz çok rahatsız oldum, çok şey... çok canım yandı' falan. 'Tamam' dedi 'Benim elim hafiftir' dedi. Gerçekten de öyleydi. Sonra hatta biri beni kontrol etmeye geldiğinde uyardı. 'Bu hastayı işte şu doktordan başkası etmeyecek' falan diye. (Fatma)

Doğum bağlamında deneyimlenen utanç, sağlık personeliyle olduğu gibi refakatçi/ziyaretçi konumunda bulunan diğerleriyle girilen etkileşimlerin bir çıktısı olarak da belirebilir. Doğum hikayesini çözümlenmeye yukarıda başlamış olduğum Ayşe'nin aşağıdaki anlatısı doğum sırasında karşılaştığı bir utandırılma deneyimine işaret ediyor.

Şeye de çok üzülmuştüm. Karnım... Tabii ki yırtıldı yani ... Krem falan da sürdüm ama... Cildim yırtılan bir ciltmiş yani... Karnım çok yırtık, NST'ye bağlıyım. Eee... Şeyi de giydirdiler bana, önlüğü de. Sadece karnım açık yani. Öyle olunca. Allah'ım her tarafım... Hani karnım açık ama diğer taraflarım da açık yani bi de kapalı bir insanım. Tabii odada kimse yok hani eşim, annem, kayınvalidem ve kız kardeşim var ama sen sadece eşinin yanında o kadar açıksın, başkalarının yanında olmak garip hissettirdi. Onun üzerine de kayınvalidem 'Ama karnın ne kadar çok yırtılmış, benim hiç böyle yırtılmadı' gibi bir şey söyledi. Ondan sonra... Yani... O an çok üzülmuştüm... Tabii bir şey de diyemedim, ne diyeceksin. İnsan bunları unutmuyor [gülüyor]. (Ayşe)

Ayşe'nin anlatısı da Fatma'nın anlatısıyla paralel olarak doğum sırasında gerçekleşen mahremiyet ihlalinin ve utanç deneyiminin çıplaklığın kaçınılmazlığından değil, doğuran bedenin bu bağlamda nasıl konumlandığından ve doğuran bedenin çıplaklığına tanıklık eden diğerlerinin olağan dışı biçimde kamusallaşmış çıplaklıkla nasıl ilişkilendiğinden kaynaklandığına işaret ediyor. Klinik bağlamda duyguları tanınmayacak biçimde yadsınmış bulunan doğuran beden nesneleşerek ötekilerin gözlemine sunulduğunda yaralanabilirliği de silinmeye yüz tutar. Ötekilerin kendi iyi olma hallerine erişebilmeleri için incitme korkusu olmadan araçsallaştırılabilecekleri bir basamağa dönüşür. Bu durum; doğum merkezli klinik bağlamın, içinde konumlanan çeşitli bedenlerin duygusal ihtiyaçlarını karşılama potansiyeli düşünüldüğünde, doğuran bedenler açısından adaletsizlik yarattığının bir işareti olarak değerlendirilebilir.

Yukarıda çeşitli doğum deneyimlerinden yola çıkarak doğumhanenin sosyofiziksel yapısı içinde kaçılmaz olarak beliren bazı yıkıcı hissiyatları çözümlerim. Şimdi benzer bir çözümlenmeyi yılgınlık ve teslimiyet anlatıları için gerçekleştirmek istiyorum. Bunu yapmaya Leyla'nın doğum hikayesinden bahsederek başlayacağım. 32 yaşında biseksüel bir cis kadın olan Leyla, 2023 yılında bir özel hastanede sezaryen doğum yapmıştı. Leyla'nın doğum anlatısı "gebelik", "evlilik", "doğum" ve "annelik" doğrultusunda seyreden süreçte deneyimlediği biseksüel silinmesinin önemli izlerini taşıyordu. Gebeliği öncesinde bir LGBTQ+ derneğinde beş yıl gönüllü ve dört yıl ücretli olarak çalışmış olan Leyla için biseksüel kimliği cinsel yönelimini tanımlamakla birlikte, onun kamusal varoluşunun da merkezindeydi. Biseksüel silinmesi deneyimi, çalıştığı dernekte gebelik izninin nasıl uygulanacağını kestirilememesiyle başlamıştı. Çalıştığı projenin sona ermesinin ardından yeni projede görevlendirilmemesinin bir çeşit gebelik izni olarak uygulamaya konduğunu aktaran Leyla için işe dönüş güvencesinin olmaması ve bunun ne zaman gerçekleşeceğine ilişkin bir öngöründe bulunamaması önemli birer stres kaynağıydı. Ama bununla birlikte neredeyse tüm yetişkinliği boyunca dahil olduğu LGBTQ+ hareketi içerisindeki konumunun gebeliği dolayısıyla muğlaklaşması; gebeliğin ve takip eden süreçte peş peşe gelen evlilik, doğum ve anneliğin uyumlayan ve biseksüelliği silen deneyimler olarak belirmesine sebep olmuştu. Aşağıda bu sürecin nasıl deneyimlendiğini tartışacağım.^{vii}

Bu çalışma doğum yapmış kişilerle ya hani, doğum yapmış kişi eşittir cis-hetero kadınlar demek ya. Bütün bu süreçte ben cis kadını ve biseksüelim bir yandan. Ve işte ben

hiçbir adımında biseksüel kadın olarak var olmadım aslında. [...] Yani ben aileme de açığım, teyzelerim, babama vs. Ama şimdi partnerim bir erkek ve dolayısıyla biseksüelliğim silinmiş oldu [...] onlar tarafından. İşte ne bileyim arkadaşlarıma da bazılarına açığım ve işte şimdi evli doğum yapmış bir kadın olarak biseksüel kimliğim göz ardı edilmeye başlandı. Yani [hastane] içerisinde zaten sorulan, gündem edilen bir şey bile olmadı. Yani hiç olmadı hem de. [...] Yani şey, bir de aslında bir ara ikinci hastanede kendi soyadımı kullanmak istedim. Bu işte... Bunu şey yapmadılar yani 'Ha olmaz! Biz Sağlık Bakanlığı'na bilgileri iletiyoruz. Dolayısıyla hani iki soyadını kullanmalısın' falan dediler. İyi dedim hadi ahh... uğraşamayacağım. Ama bir ara baktım ki bir ara benim kendi soyadım değil de evlendikten sonraki soyadım kullanılmaya başlanmış. Hani madem iletilyordu da bu kadar önemliydi, neden diğer soyadını tek kullanmaya karar verdiniz? Neyse yani... Bütün bunlar insanın has... hasta değilsin belki hamile olarak ama hani bir hasta olarak senin kurumunda destek almaya gittiğin bir kurumda bu kadar yani çaresiz bir konumdayken mücadele etmek zorunda hissetmen ve mücadele edememek bununla... eee... bunlar bana biraz ağır gelmişti yani. [...] Benim yönelimimle ilgili aslına bakarsanız yani jinekolojik muayenede belki anlamlı bir bilgi olabilir benim biseksüel olmam mesela [...] Hiç sorulmamış... Hiç sorulmadı yani. Dolayısıyla, böyle ben bu kadar görülmemenin, bu kadar silinmenin içerisinde şeyi de fark ediyorum, yani ben de neredeyse kendimi silmeye baş... kendi gözümde silinmeye başlıyorum. Dikkat ettim, yani böyle bana kötü hissettirdi bütün bu detaylar. [...] O esnada fark edip ya tamam başka türlü mümkün değil zaten buna uyum sağlamalıyım dediğim, kendime bunu dediğim bir süreç oldu. (Leyla).

Yukarıdaki anlatıda Leyla heteronormatif yaşam olayları olarak etiketlenen gebelik, evlilik, doğum ve annelik süreçlerinden geçerken biseksüel cis kadın kimliğini sürdürebilmenin zorluklarını aktarıyor. LGBTQ+ aktivizmi içerisindeki gönüllü ve profesyonel faaliyetleri boyunca hissettiği aidiyete ve dayanışmaya dair duygulanımların biseksüel kimlik silinmesi sürecinde erişilemez hale geldiğini ve bunun duygusal adaletsizliğin oluşması için başlı başına yeterli olduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra konuyu hastane ve doğumhane bağlamına taşıdığımızda, doğuran biseksüel bedenin cis-heteronormatif bir "hasta" kimliği inşası tarafından çarpıtılmasının mecrası olan hastaneden kaç(ın)amazlığın dayattığı duygular da bu bağlamda incelenebilir. Leyla'nın anlatısında bu duygular karşımıza yılgınlık ve teslimiyet olarak çıkıyor. Leyla kendilik ve kimlik deneyimini kesintisiz olarak sürdürebilmenin gerektirdiği mücadele ile bu mücadelenin sosyofiziksel olanaksızlığı arasında sıkışırken yalnız başkaları gözünde değil, kendi gözünde de uyumlandığını fark ettiğinde hissettiği şey yılgınlık oluyor. Kendini sürdürme ısrarından vazgeçmesi, yılması ve teslim olması kendine yönelik bir öfkeyi de beraberinde getiriyor:

“Bunlar bende çok... eee... kendimi suçlamama neden oldu özellikle başlarda. Yani ‘Diyemedim... Niye diyemedim ki benim beceriksizliğim’. İşte ‘Yine utangaçlık yaptım, yine çekindim’.” (Leyla)

Leyla'nın anlatısı yılgınlık, teslimiyet ve kendine öfke gibi yıkıcı, benlik değerini tehdit eden hissiyatların kişiyi duygusal adaletsizliğe maruz kalma açısından tabiri caizse köşeye sıkıştırdığı bir ekolojiye işaret ediyor. Ancak burada duygusal adaletsizliğin izlerini sürebileceğimiz bir başka fenomen daha olduğunu düşünüyorum: duygu yokluğu. Duygusal adaletsizlik olumsuz duygulardan kaçamama ve olumlu duygulara erişememeyi kapsar ama bunlardan ibaret olarak düşünülmesi gerekmez. Burada olumlu ve olumsuz duygular ayrımının ötesine geçerek “olumsuz” olarak etiketlenen bazı deneyimlerin benlik için yapıcı veya yıkıcı olma açısından farklılaştığından söz edebiliriz. Örneğin, yukarıda Leyla'nın anlatısında karşımıza çıkan yılgınlık ve kendine öfkenin benlik değerini tehdit eden yıkıcı deneyimler olduğunu belirtmiştim. Bu deneyimler Leyla'nın kendilik anlatılarının bir yetersizlik çerçevesi içerisine alınmasına neden olmuş ve iyi oluş halini tehdit etmiş gibi duruyor. Öte yandan, farklı bir senaryoda Leyla'nın kendini ifade edebilmiş ve kendisi için mücadeleyi sürdürebilmiş olması benlik değerine katkı sunan unsurlar olarak belirebilirdi. Leyla'nın yukarıdaki anlatısı, hastane/doğumhane bağlamının Leyla'yı bu şekilde davranmaktan alıkoyan niteliğini göstermekle kalmıyor; Leyla'nın deneyiminde onu bu şekilde davranmaya teşvik edecek duyguların *yokluğunu* da ortaya koyuyor. Öfke, memnuniyetsizlik, haksızlığa uğramışlık gibi hisler belki tatsız deneyimlerdir ancak bu hisler ontolojik olarak bireye aşkındır. Adaletsizlik üreten bir ortamda kişi öfke hissine erişebilir ve bu durum ona nahoş hissettirebilir ancak buradaki rahatsızlık öfke deneyiminin kendisine değil bağlama içkindir. Bu durumda öfkeyi doğuran bir bağlamda öfkeye ulaşabilmemiz, onu tanıyabilmemiz ve tahrip etmeden takip edebilmemiz nihayetinde iyi oluş haline ulaşmamıza katkı sunabilir. Ancak, Leyla'nın durumunda mücadele etmenin olanaksızlığı aynı zamanda öfkenin boşa çıkması anlamına gelmekteydi. Bağlamda anlamlı bir değişiklik yapma olanağıyla buluşmadığında öfke, belki yılgınlığa dönüşüyor ve kendine yöneliyor. Dolayısıyla, Leyla'nın hikayesinde duygusal adaletsizlik yıkıcı olumsuz duygulara maruz kalmak kadar yapıcı “olumsuz” duygulara erişememek biçiminde de ortaya çıkıyor.^{viii}

Benzer bir temaya doğumunu Birleşik Krallık'ta vajinal yolla gerçekleştirmiş 36 yaşında heteroseksüel bir cis kadın olan Esra'nın anlatısında rastlamak da mümkün.

Ya mesela işte bebeğin kalp atışları sürekli işte alarm veriyordu suni sancı odasında. Ama çoğunlukla sakin kalmayı başardım. Ama şey değildim mesela, ısrarcı olmadım. Onun için kendimi biraz suçluyorum. İsrarcı olup 'Ne demek yer yok! Beni hemen alacaksınız' deyip kendimi delivery unit'e [doğumhaneye] daha çabuk aldırıp epidural konusunda ısrarcı olabilirdim. (Esra)

Suni sancı odasında beklenmedik bir hızla doğuma giren Esra bebeğin alarm veren kalp atışları karşısında sakin kalmış olmayı *başarabildiğinden* bahsediyor. Buna rağmen anlatının devamında Esra'nın kendisine yönelttiği duygu ve tavır beklentisinin sakin kalmaktan farklılaştığını ve Esra'nın bu beklentiyi karşılamayan kendisine öfke duyduğunu görüyoruz. Bu tabloda sakin kalmak suni sancı odasında Esra'ya empoze edilmiş bulunan bir duygu yüküne cevaben ortaya çıkıyor olabilir. Sakin kalmayı başarmak odanın kendisinden beklediği gibi hissedebilmek anlamına geliyor ve bunun için gerekli duygusal düzenlemenin altından kalkmak anlatıda bir "başarı" olarak kuruluyor. Ancak bu, Esra'nın durumunda olduğu gibi kişinin kendinden beklentileriyle çeliştiğinde, onun odadaki "riskli" durumu tersine çevirmesini mümkün kılacak duygusal kaynaklara erişimini engellediğinde, başarı anlatısının başarısızlık anlatısıyla iç içe geçtiğini ve anlatıcının bir kendine öfke hissiyle baş başa kaldığını görüyoruz. Leyla'nın durumunda olduğu gibi Esra'nın durumunda da yapıcı "olumsuz" duygulara erişememek bir duygusal adaletsizlik deneyimine dönüşüyor.

Araştırmam sırasında teslimiyet hissiyatıyla karşılaştığım bir başka mülakat Hüsnü'yle yaptığım mülakat oldu. 34 yaşında heteroseksüel bir cis kadın olan Hüsnü, Kanada-Türkiye çifte vatandaşıydı. Kanada vatandaşlığına yetişkinliği sırasında hak kazanmış olan Hüsnü uzun yıllardır orada yaşamakta ve çalışmaktaydı ve doğumunu da 2023 yılında vajinal yolla orada gerçekleştirmişti. Hüsnü gebeliği boyunca gebelik, doğum ve emzirme üzerine çeşitli webinarlara katılmış ve vajinal doğumu idealize eden doğalcı söylemlerle içsel bir bağ kurmuştu. Doğumu vajinal yolla gerçekleşmiş olmasına rağmen doğum sırasında gerçekleşen bazı müdahalelerin onda "doğal" doğuma erişme yönünde bir tatminsizlik yarattığı hissediliyordu. Doğum öncesinde doktoru ile yaptığı görüşmelerde epidural gibi ağrı kesici müdahalelerin ya da doğumu hızlandırmak için gerçekleştirilen "sunî sancı" uygulamalarının bazen gerekli olabileceği, bazen bunlardan kaçınılamayabileceği, bazen bu gibi uygulamaların doğum deneyimi kalitesine olumlu katkılar sunabileceği gibi doğrultularda uzman görüşüyle karşılaşmış ve bu karşılaşmalar sonucunda olası müdahalelere karşı tutumu bir miktar "yumuşamıştı". Mümkünse doğumunun müdahalesiz olmasını tercih ediyordu ama müdahale önerilerini açık fikirli olarak dinlemeye ve gerekirse değerlendirmeye kararlı bir halde gitmişti

doğuma. Nihayetinde bu tip müdahaleler Hüsnü'nün doğumunda gerçekten de önerilmişti ve Hüsnü hem epidural hem suni sancı uygulamalarına onay vermekte karar kılmıştı. Bilhassa epidurale erişiminin onu travmatize edici bir doğum deneyiminden koruduğu konusunda netti ancak yine de anlatısı bir tür teslimiyet hissini barındırmaktaydı:

Orada o doktorlar ne yapıyorsa onu yapıyorlar. Ben artık bir şey diye... hani iş işten geçmiş artık zaten teslim olmuşsun falan gibi. Yani öyle düşünüyordum bir yandan. Hani tamam... ne yaptıklarını biliyor bu insanlar – umarım – hani düşünmemeye çalış şey yapmaya... [...] Ya genel olarak evet bir kontrolü bırakma hissi mi diyeyim ya, kontrol olmaması hissi oluştu. Zaten ilk başta ben o sentetik şeyi yapmamalarını istememin nedenlerinden biri de ben vücudum bunu yapar kendisi, ne gerek var böyle bir şeye falan gibiydi. Zaten bu doğal olan şey... bu şekilde [...] olacak yani gibi. Hani ne gerek var ilerletmeye deli gibi şey yapmaya diye düşünüyordum bir yandan. O yüzden artık zaten epiduralden sonra direk hani kontrolü tamamen bıraktım öyle diyeyim yani. [...] Sonuçta hastanedeyim zaten monitörlere bağlıyım, zaten yataktayım, zaten kalkamıyorum artık. Hani bu eninde sonunda olacak, bu bebek bir şekilde çıkacak. İşte 'Bırak yani, bırak çıksın, tamam artık' falan şeklinde yani. Çünkü ilk başlarda çok daha kontrolcüydim mesela. (Hüsnü)

Yukarıdaki anlatıda öne çıkan teslimiyet hissi Hüsnü'nün gebeliği boyunca karşılaştığı “doğal doğum” söyleminin izlerini taşıyor. Davis-Floyd'un 1994'te yayınladığı “*The Technocratic Body: American Childbirth as Cultural Expression*” [Teknokratik Beden: Kültürel İfade olarak Amerikan Çocuk Doğumu] adlı makalesinde bir örneğini gördüğümüz gibi, doğumda gerçekleşen tıbbi müdahaleler doğum üzerine çalışan pek çok feminist araştırmacının ve aktivistin eleştirisine konu olmuş; bu eleştiriler doğuma tıbbi müdahalenin kadın bedeni üzerindeki eril tahakkümün bir biçimi olduğu iddiası üzerinde durmuştur. Sırtını bu gibi feminist eleştirilere dayayan “doğumu doğallaştırma” söylemi Kanada, İsveç ve Birleşik Krallık gibi kamusal sağlık hizmetinin baskın olduğu ve özel sağlık sektörünün sınırlandırıldığı ülkelerde özellikle teşvik edilmektedir. “Doğal” ya da “müdahalesiz” doğumun en masrafsız doğum olduğu göz önünde bulundurulduğunda doğum hizmetlerinin çok büyük oranda kamu fonlarıyla karşılandığı ülkelerde müdahalesiz doğum ilkesinin benimsenmesinin sisteme ekonomik bir katkısı da olduğu düşünülebilir. Bu açıdan bakıldığında bu satırları yazdığım günlerde Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'nca uygulamaya konması planlanan “Normal Doğum Eylem Planı”nın tam da tasarruf tedbirleri dönemine denk gelmesi tesadüf olmayabilir. Bunu vurgularken amaçladığım, Türkiye'nin sezaryen uygulamasında dünya rekortmenliğini üstlenmesinde (bkz. Ulgu ve ark., 2023) bir sorun olmadığını iddia etmek değil aslında. Türkiye'de doğuran pek çok kişinin müdahalesiz doğuma erişim hakkının; sağlığın

neoliberalleşmesi bağlamında, tıbbi gereklilik oluşmadan, adaletsizce ve yapısal olarak sınırlandırıldığını düşünüyorum. Bununla birlikte, feminist bir kaygıyla ortaya çıkan müdahalesiz doğuma erişim hakkı arayışının nihayetinde doğuran bedenler üzerinde yeni bir baskıya dönüşmüş olmasındaki ironiye de işaret edebilmek istiyorum. Esasında Davis-Floyd'un 1990'larda çokça ses getiren çalışmalarına feminist düşünür ve aktivistlerden gelen tepkiler yalnız destekleyici nitelikte olmamıştır. Örneğin, kendi doğum tecrübesinden yola çıkan Crossley (2007) doğum sürecinin doğuran kişinin seçimleriyle yönlendirilebileceği iddiasını başlı başına yanıltıcı bulur çünkü doğum süreci bilgilendirilmiş seçimler yapmanın zorlaştığı bir akış ve kaos içerebilir. Drapkin Lyerly (2006) ise doğuma teknolojilerin dahiliyetinin doğumda maruz kalınan şiddeti kendi başına belirlemeyeceğini iddia eder. Konuya ilişkin feminist yazında yer alan çatışmalı fikirleri analiz ettiği çalışmasında Jones (2012), nihayetinde her iki çerçevenin de doğumun ahlaklaşmasının önüne geçmede yetersiz olduğunu öne sürer ve öncelikli olarak ihtiyaç duyulanın, adil olarak erişilebilir halde bulunan tıbbi hizmetler ve doğuran kişinin nihai isteklerine gösterilen saygı arasında kurulan denge olduğunu vurgular. Bu çerçevede düşünüldüğünde Hüsnü'nün hamileliği boyunca karşılaştığı ve içselleştirdiği "doğal doğum" ideali, onu duygusal adaletsizliklerle karşı karşıya kalma konusunda kuvvetlendirmemiş; aksine daha kırılabilir kılmıştır. "Doğal doğum" idealinin ortaya koyduğu "ulaşılması" zor standartlar, doğumun ve emzirmenin "güçlü, bedenine güvenen kadınlar" tarafından altından başarıyla kalkılması beklenen bir performansa dönüşmesine sebep olur ve bu standartları sağlayabilirliği tehlikeye giren bedenler Hüsnü'nün durumunda olduğu gibi bir yenilgi hissi deneyimleyebilirler. Hüsnü'nün doğumhanesi içine sızan ve orada kol gezen "doğal doğum" söyleminin ağırlığı, onun bu yenilgi hissinden uzaklaşarak bir iyi oluş haline ulaşmasını sağlayacak araçlara erişimini sınırlandırmış ve böylece duygusal adaletsizliğin oluşumuna zemin hazırlamıştır.

Esra'nın aşağıdaki anlatısı da bununla paralel bir deneyime işaret eder.

Bu hamile beyaz yakalılardan adeta amentüsü haline gelen 'İna May'in Doğuma Hazırlık Rehberi'... Okumuştundur ya da sana söylemişlerdir bilmiyorum. Ben onu okumuştum. Aaa... Lanet olsun [eşim] de okumuştur. [...] O yüzden normal doğumun çok iyi bir şey olduğuna aşırı ikna olduk biz, tamam mı? Ben vazgeçmek istesem o bana 'Ama öyle deme Esra, "İna May'in Doğuma Hazırlık Rehberi"nde de dediği gibi' diyerek son aylarda benim içimi sıkıya başladı. Neyse... Ondan sonra... Orada da işte böyle yok suda doğum yok epiduralsiz, yok dalgalar gelecek sen onlarla gideceksin, adeta zevk alacaksın, orgazmik bir yanı var doğumun gibi saçma sapan şeyler yazdığı için... 'Saçma sapan' diyorum, doğurduktan sonra, şu an saçma sapan olduğunu düşünüyorum.

Neyse işte orada tamamen ‘medicalized’ olmuş [tıbbileşmiş] bir doğum deneyimini işte böyle eleştiren şeyler yazdığı için ya da işte doğal olmadığını falan filan anlattığı için, kişiden kendisinden yabancılaştıracak falan filan... Ben işte ‘Tamam!’ dedim, ‘Tamam!’ dedim ya [...] İna May’deki kadınlar yapıyorsa ben de yaparım dedim. (Esra)

Buna göre, “doğal doğuma” ilişkin söylemler doğuma hazırlanan kişileri güçlendirmek gibi bir amaca hizmet eder görünse de ortaya koydukları doğum deneyimi imgesi bazı durumlarda gerçeküstü beklentiler yaratabilmekte ve hem kişinin kendi doğum bağlamı içerisinde ulaşabilmesi güç standartlar sunması açısından kendine yönelik hayal kırıklığı gibi yıkıcı duygu deneyimlerine kaynaklık edebilmekte hem de Esra’nın durumunda olduğu gibi kişinin kendisini doğumun olası zorluklarına hazırlayabilmesini zorlaştırabilmektedir. Bu durum, zor bir doğumun travmatize edici niteliğini pekiştiriyor olabilir. Esra’nın durumunda zorlayıcı vajinal doğum deneyiminin oldukça travmatize edici olduğu aşağıdaki anlatıda gözlemlenebilir:

Sonuç olarak bu acı deneyimi bana yani farklı bir kapı açtı [...] Sanki ölümü gittim gördüm geldim gibi düşün [gülüyorlar]. Çünkü o deneyimden çıkabileceğime inanmadım. Deneyimin içindeyken. Mesela çocuğu doğururken, ıknırırken falan, bağırırken de yani biraz sonra bitecek de kurtulacağım gibi değil de hani bir an önce olsun kurtulayım gibi değil, ‘Yaa... yapacak bir şey yok artık’ Hani... zaten... engelleyebildiğin de bir şey değil. Yani biteceğini düşünerek yap... [...] Biteceğini düşünerek içinde bulunduğun bir şey değildi. O yüzden o yaşadığım acı deneyimi beni çok etkiledi. (Esra)

Bu anlatıdan yola çıkarak Esra’nın yaşadığı yoğun acı deneyiminin onu, farklılaşmış bir zaman ve gerçeklik yaşantısı içinde sıkışmış bıraktığını söyleyebiliriz. Böyle sıra dışı bir acı deneyiminin zaman ve gerçeklik yaşantısını dönüştürmesi belki de kaçınılmazdır ama yine de doğum öncesinde yaşanabilecek acıya ve bu acı içerisindeyken farklılaşacak “varoluşsal dönüşüme” (Ratcliffe, 2012) hazırlayıcı materyal ve söylemlerle etkileşime girmek belki de “doğal doğum” söylemleriyle karşılaştırıldığında, doğuran kişiyi doğum sırasında güçlendirme ve travma etkisine karşı korunaklı kılma konusunda daha işlevsel olabilir. “Doğal doğum” söylemlerine fazla ve tek yönlü maruz kalma, kişiyi doğum sırasında oluşabilecek zorlayıcı deneyimlerle baş etme stratejileri geliştirme imkânından mahrum bırakarak doğum sırasında duygusal adaletsizliklerin ortaya çıkmasına mahal veriyor görünmektedir.

Buraya kadar sürdürdüğüm analiz, bazı hissiyatların kaçınılamazlığının ya da erişilemezliğinin yarattığı duygusal adaletsizlik örnekleri etrafında biçimlendi. Şimdi duygu adaletsizliğinin ortaya çıkışını başka bir bağlamda ele almak istiyorum: klinik bağlamda karşılaşılan duygu otoriteleri. Duygu adaletsizliğinin önemli bir boyutunun duygusal

tanınmanın sınırlanması olduğunun altını çizmiştim. Duygu deneyimlerinin dünya ile kurulan iletişim için önemli bir kanal olduğu düşünüldüğünde (Fuchs, 2013) kişinin duygularının mevcut bağlam içerisinde tanınmamasının sonuçlarını tartışmak önemli görünüyor. Örneğin, doğuran kişi duygularını tanımayan, silen, reddeden bir klinik bağlamında kendini nasıl ifade eder? Diğerleriyle nasıl iletişim kurar? Kendi bedenlenmiş duygu deneyimi, diğer bedenlerle teması açısından işlevsiz kaldığında bedenlenmişlik deneyimi nasıl dönüşür? Esra'nın aşağıdaki doğum anlatısı bu sorulara ışık tutabilir.

Dedim ki 'Ben iyi normal doğurdum, ben şimdi eve gidebiliyor muyum?' 'Yok!' dediler 'Gidemezsin! Önce 'breastfeeding issuelar'ı [emzirme sorunlarını] çözmemiz lazım'. Ya arkadaşım sana ne ya! Belki ben çocuğuma sadece mama vereceğim seni ne ilgilendirir bu saatten sonra? [...] Beni gene koğu sistemine aldılar. Gene refakatçiye izin var bir tane ama sandalyede kalabiliyor refakatçi. Beni oraya yerleştirdiler. Diyorlar ki 'Şimdi bu çocuğu emzireceksin. Emzirmeden emin olmadan gidemezsin'. Arkadaşım... [...] Geliyorlar gidiyorlar bunlar çocuğu soyuyorlar beni soyuyorlar çocuğu üzerime atıyorlar, 'Hadi şimdi emzir!' Ya arkadaşlar bakın çok kötü durumdayız. O da ben de... Ben belki günlerdir su içmiyorum ya! [...] Bunu sağman lazım diye makine getirdiler, işte hastanede bulunan makinelerden. Bunu da sürekli sağıyorlar [...], yani bana sağdirttiriyorlar, gelip gelip bakıyorlar. Ucuna böyle... şöyle şöyle yapıyorlar çıkartmaya çalışıyorlar. Her yerimi ellediler yani! Bütün vücudumu... [...] Sonra çocuk sarılık olmaya başladı ertesi sabah kalktığımızda. Bu sefer de tutturdular 'Tamam, emzirmeyi öğrendin ama sarılık oldu, gidemezsin'. C: 'Gidemezsin!' E: Dedim ki [eşime] 'Bizim bir şekilde buradan çıkmamız lazım bak. Yoksa,' dedim 'bu çocuğa biz mama veremeyeceğiz. Bu çocuk...' Yani yetmiyor şu an tek göğüsle idare edemiyoruz. Bundan bir şey çıkmıyor. Sarılık olacak bu sefer hastaneye alıyorlar [...] biliyorsun ultraviolet ışınların altında. Neyse... ben ağladım [...]. Ağlama taktiğiyle çıkmayı başardım. Gittim hemşireye bilerek ağladım [...]. Yani bir strateji olarak ağlamak. Bunu yazabilirsin. Ağlayarak... 'agency'mi [irademi] ancak bu şekilde kabul ettirebildim. Ki biz... 'Çıkmamız lazım, hiç iyi değil... "psychologic" [psikolojik] olarak hiç iyi değilim' dedim. Biliyorsun en korktukları şey 'psychologic' [psikolojik]. Ondan sonra... Ve iznimizi aldım yani. Evraklarımızı aldılar ve çıktık. (Esra)

Esra'nın bu anlatısı, hastane bağlamında tanınma talebi reddedilen karmaşık duygu deneyimlerinin izlerini taşıyor. Bu anlatıya dayanarak Esra'nın emzirmenin kendisine dayatılmasından ötürü hüsrana uğradığı, emzirme sürecinde yaşanan "aksaklıklar" sonucunda ümitsizliğe kapıldığı, ihtiyaçlarının gözetilmemesinden ve fark edilmemesinden muzdarip olduğu, emzirmeye zorlanırken fiziksel sınırlarının ihlal edilmesinden ötürü rahatsızlık duyduğu, çocukta sarılık başlangıcı gözlemlenmesiyle ve bunu geciktirebileceğini düşündüğü mamaya erişiminin sınırlanmasıyla tedirgin olduğu ve sarılığın ilerlemesi halinde çocuğun hastaneye yatışının yapılması ihtimaliyle kaygılandığı söylenebilir. Tüm bu hissiyat karmaşasının içinde karşılaştığımız bir diğer unsur ise bu duyguların yönlendirdiği bir iletişime

kapalı olan, tepkisiz ve ısrarcı bir tıbbi/bürokratik otorite. Bu otorite Esra'ya yalnızca bebeğini nasıl besleyeceği, hastanede ne kadar kalacağı, bebeğiyle nasıl iletişim kuracağı konusunda baskı uygulamakla kalmıyor. Anlatının sonunda ortaya çıkan duygu performansı, lohusa odasının kişiye etkin ve sonuca yönelik bir iletişim için izlenecek duygu örüntülerini dayatan bir duygu otoritesinin hakimiyeti altında olduğuna işaret ediyor. Esra içinde bulunduğu ortamda sesini duyurmanın psikolojik yıpranmışlığa işaret eden bir duygusal performansıyla mümkün olacağını fark ederek ortamın dayattığı duygu yükünü bedenleniyor. Zorla ve bilerek de olsa ağlıyor ve psikolojik olarak hiç iyi olmayan bir lohusaya "dönüşüyor". Bu anlatıdan, ilgili performansın Esra'nın deneyiminde ne kadar "sahici" hissettirdiğini kestirmek güç ancak lohusa odası ortamının memnuniyetsizliğe dair hissiyatı ancak psikolojik olarak alarm veren seviyeye ulaştığında tanıyor olmasının tehlikeli sonuçları olacağı söylenebilir. Her halükârda Esra'yı bu performansa götüren süreci ve performans deneyiminin kendisini bir duygusal adaletsizlik örneği olarak okumak mümkün.

SONUÇ

Bu çalışmada 2023 yılında gerçekleştirdiğim *Doğuran Benlik Anlatıları* adlı araştırmam sırasında dinlediğim doğum anlatılarını eleştirel fenomenolojik bir perspektiften inceledim ve bu anlatılarda dile getirilen duygusal adaletsizlik deneyimlerini mercek altına aldım. Bu analiz ile doğum sırasında deneyimlenen yıkıcı duyguların, doğumun doğası çerçevesinde anlaşılamayacağını savundum. Buna göre doğum olayının, öncesinin ve sonrasının mahali olan klinik bağlamlarda maddelenen ataerkil, cis-heteronormatif vb. sistemlere içkin güç dinamikleri ve bu sistemlerin ürünü olan üreme politikaları; klinik bağlamın nesneleştirme ve zapt etme ideali üzerine kurulu hiyerarşik sosyofiziksel tasarımı; anneliğe, doğuma, kadınlığa, aileye ilişkin sosyopolitik söylemler ve kültürel kodlar; gebe/doğuran/lohusa ile tıbbi ekip arasında kişisel tanışıklığa olanak tanımayan, otoriter ilişki biçimi birbiriyle hemhal olarak muayenehane/doğumhane/lohusa odasını doldurur ve gebe/doğuran/lohusa bedenler için (1) duygusal özgürlüğü, (2) duygusal kaynaklara ve fırsatlara erişimi ve (3) duygusal tanınırlığı sınırlandıran, adaletsizce kısıtlı sağlık alanlarının ortaya çıkmasına yol açar. Doğum, birçok durumda doğum yapan kişinin benlik anlatıları ve hayat hikayesi içinde önemli bir yere sahiptir ve bu açıdan olup biten bir olay değildir. Doğumun nasıl gerçekleştiği, doğuran kişinin doğum sırasında ve sonrasında kendini nasıl hissettiği, içinde bulunduğu halin kamusal söylemlerce nasıl anlamlandırıldığı vb. kişinin iyilik halini doğum sonrasında da tehdit etmeye devam

edebilmektedir. Bu nedenle doğum bağlamında ortaya çıkma potansiyeli bulunan duygusal adaletsizliklerin tanınması ve doğum/üreme politikaları geliştirilirken göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir.

Yazar Beyanı | Author's Declaration

Mali Destek | Atıf Şekli: Güler Cansu AĞÖREN, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. | Güler Cansu AĞÖREN has not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Yazarların Katkıları | Authors's Contributions: Bu makale Güler Cansu AĞÖREN tarafından tek başına hazırlanmıştır. | This article was prepared by Güler Cansu AĞÖREN alone.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı | The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: Güler Cansu AĞÖREN tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. | No conflict of interest or common interest has been declared by Güler Cansu AĞÖREN.

Etik Kurul Onayı Beyanı | The Declaration of Ethics Committee Approval: Çalışmanın etik kurul onayı alınmıştır. | The study has been ethically approved.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi | The Declaration of Research and Publication Ethics: Güler Cansu AĞÖREN, makalenin tüm süreçlerinde Vira Verita E-Dergi'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde Vira Verita E-Dergi'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın Vira Verita E-Dergi'den başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir. | Güler Cansu AĞÖREN, declares that she complies with the scientific, ethical, and quotation rules of Vira Verita E-Journal in all processes of the paper and that she does not make any falsification of the data collected. In addition, she declares that Vira Verita E-Journal and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than Vira Verita E-Journal.

KAYNAKÇA

- Ağören, G.C. (2022). Understanding depressive feelings as situated affections. *Emotion Review*, 14(1), 55-65.
- Ağören, G.C. (baskıda-a). Identity risks and structural injustices of birth.
- Ağören, G.C. (baskıda-b). Narrative affordances for birthing-selves.
- Ahmed, S. (2004/2015). *Duyguların kültürel politikası* (S. Komut, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Chadwick, R. (2017). Ambiguous subjects: Obstetric violence, assemblage, and South African birth narratives. *Feminism and Psychology*, 27(4), 489-509.
- Chadwick, R. (2018). *Bodies that birth*. Routledge.
- Chadwick, R. (2019). Good birth narratives: Diverse South African women's perspectives. *Midwifery*, 77, 1-8.
- Chemero, A. (2003). An outline of a theory of affordances. *Ecological Psychology*, 15(2), 181-195.
- Cindoğlu, D. ve Sayan Cengiz, F. (2010). Medicalization discourse and modernity: Contested meanings over childbirth in contemporary Turkey. *Health Care for Women International*, 31, 221-243.
- Clark, A. (1997). *Being there: Putting brain, body and world together again*. The MIT Press.
- Clark, A. (2008). *Supersizing the mind: Embodiment, action, and cognitive extension*. Oxford University Press.
- Clark, A. ve Chalmers, D. (1998). The extended mind. *Analysis*, 58(1), 7-19.
- Cohen Shabot, S. ve Korem, K. (2018). Domesticating bodies: The role of shame in obstetric violence. *Hypathia*, 33(3), 384-401.
- Colombetti, G. ve Krueger, J. (2015). Scaffoldings of the Affective Mind. *Philosophical Psychology*, 28(8), 1157-1176.
- Colombetti, G. ve Roberts, T. (2015). Extending the extended mind: the case for extended affectivity. *Philosophical Studies*, 172(5), 1243-1263.
- Crossley, M.L. (2007). Childbirth, complications, and the illusion of choice: A case study. *Feminism and Psychology*, 17(4), 543-563.
- Davis-Floyd, R.E. (1994). The technocratic body: Americal childbirth as cultural expression. *Social Sciences and Medicine*, 38(8), 1125-1140.
- Drapkin Lyerly, A. (2006). Shame, gender, birth. *Hypathia*, 21(1), 101-118.
- Egal, J.A., Essa, A., Yusuf, R., Osman, F., Ereg, D., Klingberg-Allvin, M. ve Erlandsson, K. (2022). A lack of reproductive agency in facility-based births makes home births a first choice regardless of potential risks and medical needs – a qualitative study among multiparous women in Somaliland. *Global Health Action*, 15, 2054110.

- Flanagan, B., Lord, B., Reed, R. ve Crimmins, G. (2019). Listening to women's voices: The experience of giving birth with paramedic care in Queensland, Australia. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 19, 490.
- Freeman, M., Fischer, O., Lebel, C., Giesbrecht, G. ve Tomfohr-Madsen, L. (2023). Making diversity visible: Collecting gender identity and sexual orientation data in perinatal research. *American Journal of Obstetrics and Gynecology* Oct 1: S0002-9378(23)00727-5.
- Fuchs, T. (2013). Depression, intercorporeality, interaffectivity. *Journal of Consciousness Studies*, 20(7-8), 219–238.
- Fuchs, T. ve Koch, S.C. (2014). Embodied affectivity: On moving and being moved. *Frontiers in Psychology*, 5, 508.
- Galera-Barbero, T.M. ve Aguilera-Manrique, G. (2022). Experience, perceptions, and attitudes of parents who planned home birth in Spain: A qualitative study. *Women and Birth*, 35(6), 602-611.
- Gallagher, S. (2012). *Phenomenology*. Pelgrave.
- Gallagher, S. (2013). The socially extended mind. *Cognitive Systems Research*, 25-26, 4-12.
- Gallegos, F. (2022). Affective injustice and fundamental affective goods. *Journal of Social Philosophy*, 53, 185-201.
- Gallegos, F. (2023). Introduction: Affective injustice. *Philosophical Topics*, 51(1), 1-6.
- Gibson, J.J. (1979). *The ecological approach to visual perception*. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Gillen, P., Bamidele, O. ve Healy, M. (2023). Women and maternity care providers experiences of planned home birth in Northern Ireland: A descriptive survey. *Women and Birth*, 36, e412-e420.
- Goldkuhl, L., Dellenborg, L., Berg, M., Wijk, H., ve Nilsson, C. (2022). The influence and meaning of the birth environment for nulliparous women at a hospital-based labour ward in Sweden: An ethnographic study. *Women and Birth* 35: e337-e347.
- Guenther, L. (2020). Critical phenomenology. G. Weiss, A.V. Murphy ve G. Salamon (Ed.), *50 Concepts for a Critical Phenomenology* (11-16) içinde. North Western University Press.
- Griffiths, A., Kingsley, S. Mason, Z., Tome, R., Tomkinson, M. ve Jenkinson, B. (2023). Listening to larger bodied women: Time for a new approach to maternity care. *Women and Birth*, 36, 397-400.
- Hastings-Tolsma, M., Nolte, A.G.W. ve Temane, A. (2017). Birth stories from South Africa: Voices unheard. *Women and Birth*, 31(1), e42-50.
- Hennegan, J., Redshaw, M. ve Kruske, S. (2015). Another country, another language, and a new baby: A quantitative study of the postnatal experiences of migrant women in Australia. *Women and Birth*, 28, e124-133.
- Jones, J.C. (2012). Idealized and industrialized labor: Anatomy of a feminist controversy. *Hypathia*, 27(1), 99-117.

- De Jonge, A., Rijnders, M.E.M., van Diem, M.T., Scheepers, P.L.H. ve Lagro-Janssen, A.L.M. (2009). Are there inequalities in choice of birthing position? Sociodemographic and labour factors associated with the spine position during the second stage of labour. *Midwifery*, 25, 439-448.
- Kirubarajan, A., Barker, L., Leung, S., Ross, L., Zaheer, J., Park, B., Abramovich, A., Yudin, M. ve Lam, J.S.H. (2022). LGBTQ2S+ childbearing individuals and perinatal mental health: A systematic review. *An International Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 129: 1630-1643.
- Krueger, J. (2023). An ecological approach to affective injustice. *Philosophical Topics*, 51(1), 85-112.
- Leite, T.H., Carvalho, T.D.G.C., Marques, E.S., Pereira, A.P.E., da Silva, A.A.M., Nakamura-Pereira, P. ve do Carmo Leal, M. (2021). The association between mistreatment of women during childbirth and postnatal maternal and child care: Findings from "Birth in Brazil". *Women and Birth*, 35(1), e28-e40.
- Martinez-Galiano, J.M., Martinez-Vazquez, S., Rodriguez-Almagro, J., Hernandez-Martinez, A. (2020). The magnitude of the problem of obstetric violence and its associated factors: A cross-sectional study. *Women and Birth*, 34(5), e526-e536.
- Stockdale, K. (2023). (Why) do we need a theory of affective injustice? *Philosophical Topics*, 5(1), 113-134.
- Mayra, K., Matthews, Z. ve Padmadas, S.S. (2021). Why do some health care providers disrespect and abuse women during childbirth in India? *Women and Birth*, 35(1), e49-e59.
- Ratcliffe, D. (2012). The phenomenology of existential feelings. J. Fingerhut ve S. Marienberg (Ed.), *Feelings of Being Alive* (23-54) içinde. De Gruyter.
- Sen, G., Reddy, B. ve Iyer, A. (2018). Beyond measurement: The drivers of disrespect and abuse in obstetric care. *An International Journal on Sexual and Reproductive Health and Rights*, 26(53), 6-18.
- Simkin, P. (1992). Just another day in a woman's life? Part 2: Nature and consistence of women's long-term memories of their first birth experiences. *Birth*, 19, 64-81.
- Stoffregen, T. A. (2003). Affordances as properties of the animal-environment system. *Ecological Psychology*, 15(2), 115-134.
- Tsakmakis, P.L., Akter, S. ve Bohren, M.A. (2023). A qualitative exploration of women's and their partners' experiences of birth trauma in Australia, utilising critical feminist theory. *Women and Birth*, 36, 367-376.
- TTB UDEK (2024, 11 Ekim). Sağlık Bakanlığı Tarafından "Normal Doğum Eylem Planı" Kapsamında 3 Ekim 2024 Tarihinde Paylaşılan Kamu Spotu ile İlgili TTP UDEK Açıklaması. https://ttb.org.tr/udek/haber_goster.php?id=595 adresinden 15 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı (2024, 4 Ekim). "Doğal Olan Normal Doğum" Temasıyla Normal Doğum Eylem Planı Tanıtım Toplantısı Yapıldı. <https://saglik.gov.tr/TR-105999/dogal-olan-normal-dogum->

[temasiyla-normal-dogum-eylem-plani-tanitim-toplantisi-yapildi.html](https://doi.org/10.1111/1471-6546.16111) adresinden 15 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.

Ulgu, M.M., Birinci, S., Ensari, T.A. ve Gözükar, M.G. (2023). Cesarean section rates in Turkey 2018-2023: Overview of national data by using Robston ten group classification system. *Turkish Journal of Obstetrics and Gynecology*, 20, 191-198.

Vedam, S., Stoll, K., Taiwo, T.K., Rubashkin, N., Cheyney, M., Strauss, N., McLemore, M., Cadena, M., Nethey, E., Rushton, E., Schummers, L., Declercq, E. ve GVTM-US Steering Council (2019). The Giving Voice to Mothers study: Inequity and mistreatment during pregnancy and childbirth in the United States. *Reproductive Health*, 16, 77.

Whitney, S. (2023). Anger, gaslighting and affective injustice. *Philosophical Topics*, 51(1), 27-62.

ⁱ Bu araştırmayı mümkün kılan tüm katılımcılara, doğum hikayelerini benimle paylaştıkları için ve bunu yaparken gösterdikleri samimiyet ve özen için derin teşekkürlerimi sunuyorum. Mülakatların planlanması sırasında benim ve katılımcının çocuklarının *ne olacağı* hep bir gündem konusuydu ve bazen bu sorun başka kadınların gönüllü olarak bakım emeğini üstlenmesiyle çözüldü. Araştırmanın gerçekleştirilmesinin bu cinsiyetlendirilmiş ve ücretsiz bakım emeği sayesinde mümkün olduğunu beyan etmek, bu emeği icra eden herkese katkılarından ötürü teşekkür etmek istiyorum.

ⁱⁱ“Duygusal adaletsizlik” ifadesini İngilizcedeki “*affective injustice*”in karşılığı olarak kullanıyorum. Yazının merkezinde olmasını istediğim mesele hissi varlıklar olarak kapasitemizin adaletsiz biçimde sınırlandırılma potansiyeli. Bu deneyim duygu, duygulam, duygulanım, duygu durum seviyesinde gerçekleşebilir ancak söz konusu deneyimin bu analitik temelde ayrıştırılmasının mevcut tartışmaya katkı sunma potansiyelinden şüpheliyim. Bu nedenle yazı boyunca daha akıcı hissettiren “duygusal” kelimesini kullanacağım ama bunu duygulam, duygulanım, duygu durum vb. deneyimleri dışlayan değil; bu çeşitliliği çerçeveleyen bir yaklaşımla yapacağım.

ⁱⁱⁱ Tüm isimler katılımcıların kendi seçtikleri mahlaslarla değiştirilmiştir.

^{iv} “Sağlamlık”, bir çevre içerisinde konumlu bir organizmanın sahip olduğu zihinsel, duygusal, eylemsel kapasiteleri tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Sağlamlık felsefesi, bir organizmanın neye kabil olduğunun organizmanın kendi özelliklerine bakılarak anlaşılamayacağını; bunun organizmanın özellikleriyle çevrenin özellikleri arasındaki dinamik ve çok yönlü etkileşimlerin bir ürünü olarak düşünülmesi gerektiği tartışmasını merkeze alır. Buna göre bir organizma her zaman içinde bulunduğu sosyofiziksel çevrenin ona sunduğu sağlamlık alanı içerisinde düşünür, hisseder ve eylem. “Sağlamlık” kavramı üzerine bazı çalışmalar için bkz. Gibson (1979), Chemero (2003), Stoffregen (2003).

^v “Duygu iskeleleri” için bkz. Colombetti ve Krueger (2015).

^{vi} Fatma ve Gözde’nin doğum anlatılarının bu boyutuna ilişkin bir başka analiz için bkz. Ağören (baskıda-b)

^{vii} Leyla’nın doğum anlatısında gözlemlenen biseksüel silinmesine ilişkin bir başka analiz için bkz. Ağören (baskıda-a)

^{viii} Öfkenin tanınmamasının ya da yok sayılmasının yarattığı güç kaybı ve duygu adaletsizlikleri için bkz. Whitney (2023).